Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 8	Łódź, Poniedziałek, 9 stycznia 1933 r.	עלפטער יאהרגאנג	לאדז, מאנטאג, י"א טבת תרצ"ג	№ 8

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

העצע-אויסשטעלונג געגען פוילען

אין די אויסשטעלונג פון מזרח-פרייסען אין בערלין

בערלין, 8. (ספּ. טעל.) אין בערלין האָט זיך היינט געעפענט די אויסשטעלונג פון מזרח-פרייסען, וואָס איז אויסגערעכענט אויף צו דעמאָנסטרירען געגען פוילען.

די דערעפענונגס-רעדע האָט געהאַלטען דער דייטשער אינערן-מיניסטער, בראַכט, וועלכער האָט צ. אַ. געזאָגט, אַז די אויסשטעלונג איז אַ מאַניפעסטאַציע פון דייטשלאַנד, וועלכע וועט קיינמאָל נישט מסכים זיין אויף די איצטיגע גרענעצען, וואָס זענען בעשטימט געוואָרען לויט'ן ווערסאַילער טראַקטאַט.

א סקאנדאל אין דער ווארשאווער קהלה-פערוואלטונג

וואַרשאַ, 8. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָררעספּאָנדענט) אין דער וואַרשאַווער קהלה-פערוואַלטונג איז היינט ווידער געקומען צו אַ גרויסען סקאַנדאַל אין שייכות דערמיט, וואָס דער פרעזעס מאַזור וויל אַנגאַזשירען אַלס לייטער פון דער ווירטשאַפטס-אָפּטיילונג דעם סאָכאַטשאָווער רבינ'ס אַן אייניקעל.

די ציוניסטען האָבען געשריגען, אַז אויב דער פרעזעס מאַזור וויל פערזאָרגען „אַן אייניקעל מיט קעסט", טאָ זאָל ער איהם אריינגעהמען צו זיך אין געשעפט אריין....

דער פרעזעס מאַזור האָט ווידער געקלאַפּט אין טיש, אַז מ'איז פוגע בכבוד דעם רבי'ן. הכלל, עס איז געווען לעבעדיג.

פרעמיער פריסטאר צוריקגעקומען פון דרוזגעניק

וואַרשאַ, 8 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָררעספּאָנדענט) היינט 5 בייטאָג איז צוריקגעקומען פון דרוזגעניק דער פרעמיער פריסטאָר און מאָנטאָג טרעט ער צוריק צו צו זיין אמט.

זאל פילהארמאניע

נארוטאוויטשא 20

מארגען, דינסטאג, דעם 10 יאנואר 1933, 9 א זייגער אווענד

גרויסער דיסקוסיע-אווענד איבער'ן פאמיליען-לעבען

א. ג.

דער צווישן מאן און פרוי

ווער איז גערעכט?

עס וועלען רעפערירען די בעריהמטע יודישע שריפטשטעלער:

יואל מאסטבוים
אהרן ציטלין

מלך ראוויטש
רעד. שאול וואגמאן

טעזעס:

1) דער ריטער, דער הערשער און דער דאָן-זשואַן; 2) די „פרייע ליבע" פון דער פּרינצעסין און די ליבע פון דער איינפאַכער פרוי; 3) ווי זעהט אויס די פאַמיליע היינט און ווי אַזוי איז דער וואונש, אַז זי זאָל אויסזעהען? 4) וואָס זאָגט דער דאָקטער צו די היינטיגע פערהעלטנישען צווישען מאַן און פרוי? אויף דער גרענעץ פון געשלעכטס-פּראָבלעם און סאָציאַלען פּראָבלעם. — די בעוועגונג פאַר געשלעכטס-רעפאָרם אין איירופּע און אַמעריקע. — פרוי, געזעלשאַפט און קומענדיגער וועלט-קריג. — פרויען-פראַגע, יודען-פראַגע, אַרבייטער-פראַגע. — פאַר און נעגען די מאָדערנע טענדענצען פון פאַמיליען-לעבען. — די אייביגע צוויי און זייער בונקשאַפט צום דריטען. — די סעקונדאַנטען פון דעם דועל און די דועלאַנטען; 5) עמאַנסיפּאַציע; 6) צי איז מעגליך אַ אמת'ע פערשטענדיגונג צווישען מאַן און פרוי? שלום-האַרט.

אין דער גרויסער דיסקוסיע
וועט אויך קאָנען נעמען א ווארט
יעדער איינער פון עולם

בילעטען שוין צו בעקומען ביי דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

אכטונג

גלויביגע פון ה' דאווידאוויטש, ווסכאדניא 4.

דערמיט פאָדערן מיר אויף אַלע גלויביגע פון ה' דאַווידאַוויטש, אַז זיי זאָלען קומען דינסטאַג דעם 10 יאַנואַר 1933, פּינקטליך 7 אַ זייגער אָווענד אין זייערע אייגענע אינטערעסען, כדי אַגינוס־המען געמיינזאַמע שריט. מיט אכטונג

א גרופּע גלויביגע.

88

פאר גאלד, ביזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטעס
צאָהלט די העכסטע פרייזען
אליזאר פיאלקא, פּעטריקאָווער 7

צו דער חתונה פון

דיר. י. רעדלוס
מיט פרל. נינא פעטער

ווינשט פיל גליק און אַ גוט צוזאַמענלעבען

דער בוכבינדער-צעך ביים צענטראַלען יודישען האַנדווערקער - פעראיין אין לאָדז.

צו דער חתונה פון אונזער פריינד

דיר. י. רעדלוס
מיט פרל. נינא פעטער

ווינשען מיר פיל גליק
ה. ז. בערקאָן פּ. סערש. און ר. שמייער.

כשר — היגיעניש

„Bar Rogożyka"

11 זשעלאַנאַ 11, טעל. 17-189

זאָגט אָן אַ בשורה טובה

אַלע לאָדזער רעסטאָראַן-בעזוכער!

צוליב דער גרויסער פרעקווענץ פון די ג' בעזוכער אין אונזער ערשטקלאַסיגען רעסטאָראַן, האָבען מיר בעשלאָסען פון היינט אָן ווייטער צו פערקלענערן די פרייזן און ענטהאלטן די געשמאַקהאַפטע

מיטאָגען פון 4 שפּייזען 80 גר.
" 5 שפּייזען 1.25 זל.
" מיט געפילטע 1.50 זל.
" מיט פיש 2 זל.

אַ פּאָרציע 50 גר. זופּען 30 גר. סאָלידע בעדינונג!

„BAR ROGOŻYKA" מיט אכטונג

זשעלאַנאַ 11, טעל. 14-189

כשר — היגיעניש

ריזיגע פּאָליטישע אַפּערע

אַנ'ענגלישער לאָרד אַלס אַגענט פון דער דייטשער פּראָפּאַגאַנדע?

פּ אַ ר י ז, 8. (ספּ. טעל.) די גרויסע פּאָליטישע וואָכענשריפט „אַ עקוט" איז נעכטען אַרויס מיט אַ אויסערגעוועהנליכער סענסאַציע.

זי פּערעפּענטליכט, נעמליך, אָריגינעלע פאָטאָ־גראַפישע אויפנאַהמעס פון אַ דעפּעשען־און־בריף־אויסטויש צווישען דעם לאָרד ראָטהערמיער, פּירשטין סטעפאַניא האָהענלאָהע, דעם עסטרייכישען קאַנצ־לער שאָבער און אַנ'אומבעקאַנטען שעף פון דער דייטשער פּאָליטישער פּראָפּאַגאַנדע, ווי אויך צווי־שען אַ רייהע אַנדערע הויכע פּערזענליכקייטען.

דער וויכטיגסטער דאָקומענט איז דאַטירט פון לאָנדאָן דעם 23. יאַנואַר 1931 און איז אַדרעסירט צו דעם פּירשט פּערדינאַנד ליכטענשטיין אין ווין, אויגוסטינערשטראַסע 8.

זיין אינהאַלט איז פאָלגענדער:

„דערמיט פּערפליכט איך זיך, אָהן פאַר־בעהאַלטען אויסצוצאָהלען דעם פּירשט ליכ־טענשטיינען די סומע פון 300,000 פונט שטער־לינג אין דעם צווייטען טאָג נאָכדעם, ווי אין „דעילי מעיל" וועט זיך בעוויזען אַנ'אַרטי־קעל, וואָס וועט אָנהויבען אַ פּראָפּאַגאַנדע פון דער פּראָ־דייטשער נאָרטקליף־פּרעסע מכוח'ן צוריקקעהרען דעם פּוילישען קאָרידאָר צו דייטשלאַנד.

„אויב דער פּוילישער קאָרידאָר וועט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פּראָפּאַגאַנדע, צו־ריקגעקעהרט ווערען צו דייטשלאַנד אין פער־לויף פון 30 חדשים פון דער דאַטע פון דעם בריף, וועט דערזעלבער פּערזאָן (ד. ה. דעם פּירשט ליכטענשטיין) אויסגעצאָהלט ווערען די צוגאָב־סומע פון 600,000 פונט שטערלינג" אויסערגעוועהנליך אינטערעסאַנט איז אויך דער דאָקומענט, וואָס איז דאַטירט מיט'ן חודש אָקטאָבער 1930, און איז וועלכער אַ מקורב פון'ם קאַנצלער שאָבער טעלעגראַפירט צום לאָרד ראָטער־מייער אין דעם לאָנדאָנער האָטעל „ספּלענדיד" און בעט איהם וועגען פּראָפּאַגאַנדע־הילף פאַר שאָבער'ן ביי די קינפטיגע עסטרייכישע וואַהלען.

„אַ עקוט" שטעלט פעסט, אַז איינער פון די גרעסטע ענגלישע פּרעסע מאַגנאַטען האָט, אָהן דעם צווּיסען־געבען זיין רעגירונג, זיך קאָמוני־קירט מיט'ן עסטרייכישען קאַנצלער, וואָס האָט גע־שטרעבט צו פעראייניגען עסטרייך און דייטשלאַנד אין איין מלוכה, און אַז בכלל איז די דאָזיגע אַפּערע אַנ'אומדערהערטע אין דער פּאָליטיק פון 20־טען יאָהרהונדערט.

ארום דער ענטדעקטער באָמבען־פאַבריק אין באַרצעלאָנא

באַ ר צ ע ל אָ נ אַ, 8. (ספּ. טעל.) די אויס־פאָרשונג וועגען דער ענטדעקטער באָמבען־פאַבריק האָט געבראַכט סענסאַציאָנעלען מאַטעריאַל אין דער פאָרם פון פּאַרטיפיקאַציע־פּלענער פון מיליטער־געביידעס, וואָס זענען בעשטימט געוואָרען אויפצורייסען צו ווערען.

אין די הענד פון דער פּאָליציי איז אויך אַריינ־געפאַלען אַ ליסטע פון פּערזאָנען, וואָס זענען דורך די טעראָריסטען פערמשפּט געוואָרען צום טויט.

אינ'ם אַרבייטער־קוואַרטאַל פון באַרצעלאָנא איז ענטדעקט געוואָרען אַ נייער סקלאַד פון גע־וועהר און פון אויפרייס־מאַטעריאַלען.

אַ סך פּערזאָנען זענען אַרעסטירט געוואָרען.

היטלעריסטען בעפאַלען דעם קאַפע „לונש"

דעמאָלירט דעם לאָקאַל און געשלאָגען די בעזוכער

בערלין, 8. (יט"א טעלעגראַפיש) אַ גרופּע היטלעריסטען איז נאָך אַ מאַסען־מיטינג בעפאַלען דעם קאַפע „לונטש", וואו ס'קומען זיך צוזאַמען די יודישע קינסטלער. די היטלעריסטען האָבען דעמאָלירט דאָס לאָקאַל און צושלאָגען די בעזוכער. די פּאָליציי האָט אינטערווענירט און די אָנפאַלערס פּעראָגט.

---=(:o:)=---

בלוטיג געשלעג פאַרן בונדישן „אַרבייטער־ווינקל" אין וואַרשא

וו אַ ר ש אַ, 8 (טעלעפאָניש)

אויף פּשעיאַזד פאַר'ן לאָקאַל פון „בונד" האָט זיך נעכטען אַרום 10 אין אָוונט פערזאַמעלט אַ מחנה קאָמוניסטען, וועלכע האָט געוואָרפען שטיי־נער אינעם „אַרבייטער־ווינקעל", און אויסגעהאַקט אין איהם די שויבען.

פונם לאָקאַל איז אַרויסגעקומען אַ גרופּע בונדאָווצעס און עס איז אויסגעבראָכען אַ בלוטיג געשלעג.

עטליכע פּערזאָן מיט לעכער אין די קעפּ האָט געמוזט אַפּפיהרען פּאָגאָטאָוויע.

די פּאָליציי האָט אינטערווענירט.

לאָדזער כראָניק

היינט — די ברויט־קאָנפערענץ

(2) היינט 12 בייטאָג וועט זיך אין וואָיע־וואָדען־אַמט אָנהויבען די קאָנפערענץ מיט די פאָר־שטייער פון בעקער־צעך, מאַגיסטראַט, קאָנסומענ־טען און בעקער־געזעלען.

אויף דער דאָזיגער קאָנפערענץ וועלען אַרומ־גערעדט ווערען די בעדינגונגען, פון וועלכע די היגע בעקער־בעזיצער מאַכען אָפּהענגיג די שכירות פון זייערע אַרבייטער און דעם פּרייז פון געבעקס.

היינט פערשטרייקען די זאַקען־אַרבייטער אין אַלעקסאַנדער

(א) מחמת דעם, וואָס די זאָקען־פאַבריקאַנטען אין אַלעקסאַנדער האָבען געענדערט די לוינען און אַרבייטס־בעדינגונגען, קינדיגענדיג פריהער די אַרבייטער — האָבען די לעצטע נאָך לאַנגע בעראַטונ־גען, בעשלאָסען נישט איינצוגיין אויף די ענדערונ־גען און היינט צו וואַרפען די אַרבייט.

אָפּשפּאָרען אָבער ווי אַזוי?

די נויט און דער ווירטשאַפטליכער קריזיס צווינגען די הויז־פרויען זיך צו רעכנען מיט יעדע גראָשען און צו קויפען אַלץ ווי שטבילינגסטען. נישט אַלץ אָבער, וואָס קאָסט ביליג איז גוט און ווען מען קויפט ביליגע אָבער שלעכטע אַרטיקלען, שפּאָרט מען דערמיט גאָרנישט אָפּ, נאָר פּערקעהרט עס קאָסט נאָך טייערער. דעריבער דאַרף יעדע בעל־הבית'טע וויסען, אַז גוטע און ביליגע זייף איז נאָר פון דער פירמע קאָלאָנטאַי ז'פּראַלקאָן, וואָס קאָסט אפשר מיט 20–30 גראָשען אויפ'ן קילאָ טייערער, דערפאַר איז זי אָבער פיל בעסער ווי אַנדערע זייף.

אויף אַ פּרנסה

זי רעקאָמענדירט זיך אַלס אַלמנה נאָך אַ לופט־פליהער

(2) די לאָדזער פּאָליציי האָט בעקומען ידיעות אַז אויף דער פּראָווינץ וואַנדערט אַרום אַ געוויסע פרוי, וועלכע גיט זיך אָן אַלס „אַלמנה נאָך אַ לופט־פליהער", און זאַמעלט נדבות.

דערביי האַלט זי זיך ביים פּרינציפּ פון בע־זוכען, אַזוי צו זאָגען, בעסערע מענשען, ווי אַפּ־טייקערס, דאָקטוירים, אַדוואָקאַטען, הויכע בעאַמטע, פאַבריקאַנטען א. א. וו.

רופען רופט זי זיך אָן, ווי עס פּאַסט איהר בע־סער: אַמאָל — פּ־וי מאַנקיעוויטש, און אַמאָל — פּאַני באַרטאַשעוויטש.

מיליטער־לייט מיינט זי, פערשטייט זיך, אויס, כדי, מ'זאָל איהר נישט שטאַרק אָנהויבען נאָכצו־פּרעגען און חוקר ודורש זיין.

וואָס שייך מאַכען — מאַכט זי נישקשה, ובפרט טאַקע לעצטענס, נאָך דער קאַטאַסטראָפע מיט זשווירקא און ווּיגוראַ.

משמעות אָבער, אַז מען פערגינט איהר נישט די „פּרנסה", וואָרום פּאָליציי האָט ז' יאָנגעהויבען צו זוכען.

קורסען פון קליידער, וועש־נייהען און צושניידען.

די ניי־געעפענטע קאָנצעסיאָנירטע קורסען פון נייהען און צושניידען קליידער פאַר דאַמען און קינדער און וועש פאַר דאַמען און מענער אונטער דער פּערזענליכער ליטונג פון דער מייסטערין פון דער לאָדזער האַנדווערקער־קאַמער, אַבסאָלווענטין פון דער פּאַריזער אַקאַדעמיע, פּראָפעסאָר פון דער מאָדע פרוי פ. שיינפינקעל האָבען ביי אונז אין דער שטאָט די בעסטע רעקלאַמע און פערזיכערן די שילערינס די גרינדליכסטע און בעסטע פאַך־קענטנישען.

רעשטען

לאָדז, נאַוואָמיעסקאַ 5
פראָנט, 2־טער שטאָק
פערשידענע קאָמגאַרנס
ביליצער, טאָמאַשאָווער און לאָדזער
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
ווי אויך די מאָדערנסטע דאַמען־
שטאָפען אויף פּאַלטאָס און קאָסטיומען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך, ביי
SZCZĘSLIWY
געווענטע נאָר
אין פראָנט, II שטאָק

אויגען־קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פּיעטריקאָווער 90, טעל. 72־221
נעהמט אָן שטענדיגע אויגען־קראַנקע (צוועק אָפּע־ראַציע א.ז.וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 9–1 און פון 4 ביז 7,30 אָוונד

ראַדיאָ־פּראָגראַם

מאָנטאַג, ד. 9 יאַנואַר 1933

11,40 פּרעסע־איבערזיכט. 11.50 מעטעאָראָלאָגי־שער קאָמוניקאַט פאַר לופט־פליהעריי. 11,58 צייט־סיגנאַל. 12,05 טאָג־פּראָגראַם. 12,10 גראַמאָפאָן. 1,20 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 3,10 עקס־פּאָרט־קאָמוניקאַט. 3,15 ווירטשאַפטליכער קאָמוני־קאַט. 3,25 קאָמוניקאַציע־איבערזיכט. 3,30 גראַ־מאָפאָן. 4,25 לעקציע פראַנצויזיש. 4,40 ווירט־שאַפטליכער רעפעראַט. 5,00 קאָנצערט. 6,00 לייכטע מוזיק. 6,00 פערשידענעס. 7,20 קאָמוני־קאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער. 7 45 ראַ־דיאָ־פּרעסע. 8,00 אָפּערעטקע. 10,50 פּאָסט־קעס־טעל. 10,15 מוזיק. 10,55 קאָמוניקאַטען. 11,00 טאַנץ־מוזיק.

* * * *

אויסלאַנד

5,25 מאָסקווא — אָפּערע פון סטאַניסלאַוו־סקיס טעאַטער. 5,30 מאָסקווע, „אַטעלאָ". 5,30 רוים. קאָנצערט. 7,40 בודאַפּעשט — סימפ. קאָנ־צערט. 8 ציריך, סימפ. קאָנצערט. 8.05 מינכען, אָפּערע. 9, לאָנדאָן וואַגנער־אָוונד. 9,45 שטראַס־בורג פּאַרטעפיאַן־רעסיטאַל.

אָרטאָדאָקסישע אַרבייטער־פּאַרטיי „פּועלי אגודת ישראל"
לאָדז, וואָסכאָדניאַ 22.

היינט, מאָנטאַג, דעם 9/1–33 פּינקטליך 8 אָוו. קומט פאָר אין זאַל „נאָוואָ־אַנגיעלסקי" קאָלודניאַווע 10

אַ גרויסער מאַסען־מיטינג

א. ד. ט.: אונזער ביז־איצטיגע טאַקטיק אין די קהלות און וואָס ווייטער?
מיט'ן אָנטייל פון די חשוב'ע ח"ח: ש. כענדיק (פּרנס פון דער וואַרשאָווער קהלה). לייב פּראַם (וואַרשאַ) וויצע־פּרעזעס פון פּא"י אין פּוילען. און די פּרנסים דוד צבי זילבערשטיין, יצחק צעדערבוים (לאָדז), ש. צוקער (וולאָצלאַוועק)
בילעטען צו 30 גר. צו בעקומען היינט פון 6 אָוו. ביי דער קאַסע פון זאַל. 5824

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער לאַנגיעהריגען פער־וואַלטונגס־מיטגליד און מיטגליד פון רע־ווידיזאַנס־קאָמיסיע ה' אַלטער לאַנדאַ צוליב'ן טויט פון זיין מוטער
חנה לאה נ"ע
אין דער אַרבייט פאַר דער גזעלשאַפט זאָלט איהר אַ טרייסט געפינען.
די פערוואַלטונג פון דאַמען־מאַגאַזין־שניידער־מייסטער־פאַראיין
אין לאָדז, פּאַטאָרסקאַ 15

קופּאָן נומער 13

צום קאָנקורס פאַר די לעזער
פון „נייעם פאָלקסבלאַט"
די זוכי־בגורל בעקומען אומזיסטע רייזע דירה, ערשטקלאַסיגע בעשפּייזונג און ערייוונגאָנג אויף אַלע אימפּרעזעס אויף דער גראַנדיעזער ווינטער־מכביה'דע
קיין זאַקאָפּאַנע.

צוזאַמענפאָהר פון יודישע אָרגאַניזאַציעס,

פון פראַנקרייך און אַלזשיר

פּ אַ ר י ז, 8, (יט"א טעלעגראַפיש) נעכטען האָט זיך דאָ געעפענט דער צוזאַמענפאָהר פון יודישע אָרגאַניזאַציעס פון פראַנקרייך און פון אַלזשיר.

אַ שוהל פון 14־טען יאָהרהונדערט

אין אַ בנין פון אַ קריסטליך געשעפט

ווין, 8. (יט"א טעלעגראַפיש) אין דער־שטאָט ברוק, איז אויפ'ן מאַרק ענטדעקט געוואָרען אַ בנין, אין וועלכען ס'האָט זיך געפינען אַ שוהל פון 14־טען יאָהרהונדערט. איצט געפינט זיך אין דעם בנין אַ קריסטליך געשעפט.

ערב אַ שטרייק פון 8000 מעטאַלורגיע־אַרבייטער אין דייטשלאַנד

ע ס ס ע ן, 8 (ספּ. טעל.) די אַרבייטער פון דער מעטאַלורגישער אינדוסטריע אין זיגען האָבען אָפּגעוואָרפען דעם אורטייל פון שידס־געריכט מכוח דעם לוין־טאַריף.

שטיצענדיג זיך אויף דעם אורטייל, האָבען די אַרבייטס־געבער מיט דעם 31 יאַנואַר געקינדיגט 8 טויזענד אַרבייטער.

אויב די רעגירונג זאָל נישט דערפיהרען צו אַ קאָמפּראָמיס, דאַרף מען זיך ריכטען, אַז עס וועט אויסברעכען אַ שטרייק, אָנגעפיהרט פון די קאָמו־ניסטען.

אַ צוג האָט דערהרגעט אַ פורמאַן מיט אַ פערד

(2) עהער־נעכטען ביינאַכט איז אַ פּאַסאַזשיר־צוג, — אויף דער נישט־אָפּגעהיטען באַהן־איבער־פאָהר צווישען זדונסקא־וואָליא און שיעראַדז, — אַרויפגעפאָהרען אויף אַ וואָגען, וועלכען עס האָט געפיהרט דער פוהער באַלעסלאַוו פּאַלמאַ פון דאָרף שאַבעלאַוו, שיעראַדזער קרייז.

דער פוהער און דאָס פערד זענען דערהרג'עט געוואָרען אויפ'ן אָרט.

אין „אַראַראַט"

היינט — „אַנ'אַקס פאַר אַ גראָשען"

מיט גרויס ערפאָלג גייט איצט דער נייער „אַראַראַט"־פּראָגראַם א. נ. „אַנ'אַקס פאַר אַ גראָשען" וואָס ענטהאַלט אַזעלכע גלענצענדע נומערן, ווי „פּאַציפיסטען", „דער קיינעדליכער סמאָטר", „שוואַר צו ליבע", „די ציגעלעך ביי די וויגעלעך", „נישט קיין וויטעשע", „דער קונדס", „דערמאָנסט מיר אין מיין ערשטער ליבע", „יודיש, חסידיש, ממזריש" „דער גאַסט פון ארץ ישראל" א. אז. וו. א. אז. וו.

היינט ווערט געשפּילט 1 מאָל 9 אַ זייגער.

„יודישע אַקטיאָרען"

נאָהענטסטע פּרעמיערע ביי דער „יודישער טעאַטער־סטודיע"

די פּרעמיערע פון שלום עליכם'ס „יודישע אַקטיאָרען" (בלאָנדזשענדע שטערן) וואָס ווערט גע־געבען דורך דער „יודישער טעאַטער־סטודיע" קומט פאָר דעם היינטיגען שבת אין „פילהאַרמאָניע".

מיט דער קינסטלערישער אָנפיהרונג פונם ווערק פערנעמען זיך די ה"ה: אידעס־רעזש. דור ביינעלמאַן—מוזיק, יאַקעל פרידמאַן—דעקאָראַציעס און קאָסטיומען, זינאַ קרוש־פּלאַסטיק און טענץ. אינסצעניזאַציע ב. עמעס.

היינט אין די פּוילישע טעאַטערס

שטאָטיש־טעאַטער: „שריי כינע"!

קאַמעראַל טעאַטער: „מעדאָר".

פּאָפּולאַרני־טעאַטער: רעווי „ס'מוז זיין בעסער".

טעאַטער „יאַר": היינט רעווי „מ'פייפט אויפ'ן קריזיס".

טעאַטער „מימאָזא": רעווי, „7 פעטע קיה".

Dr. Wajnberg
ספּעצ. פון האַרץ־און לונגען־קראַנקהייטען
ציגעל־גאַס 11. טעל. 126.02
נעמט אָן פון 10–9 פריה, 4–3 און 8–9 אָוונד

לאדז. 9 יאנואר 1933

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 9 יאנואר 1933

פאליציי אין די הויכשולען

לויט'ן רעגירונגס-פראיעקט פון געזעץ וועגען די אקאדעמישע שולען האט די פאליציי דאס רעכט אין צוויי פאלען צו ערשיינען אויפ'ן באדען פון די הויכשולען. איין פאל איז דאן, ווען דער רעקטאר וועלכער איז פעראנטווארטליך פאר דער ארדנונג אויפ'ן באדען פון די הויכשולען רופט צו הילף די זיכערקייטס-מאכט, דעמאלט, ווען ער געפינט דאס פאר נויטיג. דער צווייטער פאל איז דער, ווען די זיכערקייטס-ארגאנען בעווייזען זיך אליין לויט זייער אייגענער איניציאטיוו אויפ'ן אקאדע-מישען באדען. דער פראיעקט פון געזעץ זעהט כאר אויס, אז דאס פאסירט אין פאל, ווען מען קאן נישט אויף קיין אנדער אופן בעזייטיגען די גע-פאהר, וואס דראהט דעם לעבען און דעם געזונט פון מענשען, אדער מען קאן נישט פערהיטען פון שווערע שאדענס פאר'ן עפענטליכען פערמעגען. וועגען איינשרייטען אויפ'ן באדען פון אוניווערזיטעט פון אייגענער איניציאטיוו זענען די זיכערקייטס-אר-גאנען מחוייב באלד מיטצוטיילען דעם רעקטאר. אט דאס זעהט פאר-אויס דער רעגירונגס-פראיעקט.

עס איז אלגעמיין בעקאנט, אז דער פראיעקט פון דער רעגירונג וועגען די אקאדעמישע שולען האט ארויסגערופען א ליידענשאפטליכע דיסקוסיע און פאלעמיק סיי אין די פאליטישע, סיי אין די וויסענשאפטליכע קרייזען. אונז געהט דא אויס-שליסליך וועגען א פראבלעם, וואס האט פון שטאנדפונקט פון געזעץ-פראיעקט אלס גאנצעס א צווייט-ראנגיגע בעדייטונג, פאר אונז יודען האט ער אבער א גאנץ ספעציפישע בעדייטונג, בעהמענדיג אין אכט די יעהרליכע עפידעמיע פון אנטי-יודישע עקסצעסען אויף די אוניווערזיטעטען, עקסצעסען, פון וועלכע די יודישע יוגענד ליידט פיזיש און מא-ראליש, איז וויכטיג די פארשריפט פון געזעץ-פרא-יעקט, וועלכע גיט דעם רעקטאר דאס רעכט צו רופען פאליציי אויפ'ן באדען פון דער אוניווער-זיטעט, אויב עס איז דערצו פערהאן א נויטווענ-דיגקייט און וואס בעפולמעכטיגט די פאליציי אפילו אליין לויט דער אייגענער איניציאטיוו צו בעטרעטען דעם באדען פון די הויכשולען, אויף וויפיל עס איז פערהאן א געפאהר פאר מענשליכען לעבען און גע-זונט אדער פאר עפענטליכען פערמעגען.

אונז דאכט זיך, אז די דאזיגע פארשריפטען פון רעגירונגס-פראיעקט דארף נישט ארויסרופען קיין שום פראטעסט אין די ספערען, וואס שטעהען קאנסעקווענט אויפ'ן באדען פון דער פולער און נישט בעגרענעצטער אויטאנאמיע פון די אוניווער-זיטעטען. קיין שום ערליכער פערטיידיגער פון דער אויטאנאמיע פערשפרייט נישט דעם דאזיגען בע-גריף אויף דער פרייהייט פון איין טייל סטודענטען ארויסצוווארפען דעם אנדערען טייל פון די אוני-ווערזיטעטס-זאלען, צו שלאגען די קאלעגען און קאלעגינעס א.א.וו. דאס דאזיגע פראבלעם שטייט אויסער יעטווידער דיסקוסיע.

די פארשריפט פון רעגירונגס-פראיעקט וועגען רעכט פון דער פאליציי צו בעטרעטען דעם באדען פון אוניווערזיטעט לויט דער איינלאדונג פון רעק-טאר אדער לויט דער אייגענער איניציאטיוו איז איבעריגענס נישט קיין שום נייעס אין דער געזעץ-געבונג פון די העכערע שולען אין פוילען. איין זעהר אנגעזעהענער געלערנטער יוריסט האט אויף דער פראגע, וואסערע ענדערונגען עס ברענגט אויף דעם געביט אריין דאס נייע געזעץ, געענטפערט: אז אויך איצט האט דער רעקטאר אין פאל פון נויט-ווענדיגקייט דאס רעכט צו רופען פאליציי אין אוני-ווערזיטעט. פאליציי האט אויך דאס רעכט לויט איהר איינזעהען צו בעטרעטען דעם באדען פון דער הויכשול, און בלויז דאס רעכט אדער ריכטיגער אומרעכט האט איינגעשטעלט אזא מנהג, אז אפילו אין פאל ווען עס געשעהען זאכען, וואס קאלידירען מיט דעם שטראף-קאדעקס, ווערט פאליציי נישט גערופען אין אוניווערזיטעט און קומט אליין אהין, די אוניווערזיטעט בעזיצט נישט אין פוילען קיין שום רעכט פון עקסטעריטאריאליטעט, די דאזיגע פרי-ווילעגיע בעניצען בלויז די פארשטעהער פון פרעמ-דע מלוכות.

דער געזעצפראיעקט פון דער רעגירונג ענדערט נישט דעם יורידישען מצב, וואס עקזיסטירט ביים היינטיגען טאג, און דעריבער דארף די פארשריפט וועלכע איז עפעס זעלבסטפערשטענדליכעס, נישט אנשטויסען זיך אויף קיין שום אפאזיציע אפילו מצד שטארקסטע אנהענגער פון דער פולער און נישט בעגרענעצטער אויטאנאמיע פון די אוניווערזיטעטען.

ד"ר וו. בערקעלהאמער.

די אפענזיווע פון יאפאן אין כינע

דער פרעזידענט פון מאנדזשוריען זאל ווערען צוריק קייזער פון כינע

מיט אזא ציניזם, ווי דער יאפאנישער, איז נאך קיין אימפעריאליזם נישט ארויסגעטראטען

מיט דער נייער אפענזיווע אין כינע איז יאפאן אריבער צו דער פעראווירקליכונג פון דער ווייטערדי-גער פאזע אין איהר גרויסצוגיגע פלענער פון בעהערשען דעם ווייטען מזרח, שוין לאנג זענען אר-רומגעגאנגען קלאנגען וועגען פלאן פון יאפאן צו פערנעהמען מזרח-מאנגאליען און צפון-כינע, מען דארף דא אונטערשטרייכען אז עס האנדעלט זיך שוין נישט וועגען כלומרשט שטרייטיגע טעריטא-ריעס, וועלכע יאפאן געהט, ווי מען זאגט ציניש, „בעפרייען", אזוי ווי דאס איז געווען מיט מאנ-דזשוריען. דאס געהט וועגען טעריטאריעס וועגען וועלכע עס איז קיין שום ספק נישט, זיי זענען עכט-כינעזישע לענדער און געביטען, וואס יאפאן וויל צונעהמען פאר זיך. דער ציניזם פון יאפאנישען אימפעריאליזם ווערט בעזונדערס קלאר פון אולטי-מאטום, וועלכע די יאפאנער האבען גע-שטעלט דער כינעזישער מאכט ביים אנהויב פון דער אפענזיווע, דהיינו, פון די כינעזער ווערט געפאר-דערט זיי זאלען נישט ארויסשטעלען דעם יאפאני-שען מיליטער קיין שום ווידערשטאנד, און אויב עס וועט ארויסגעשטעלט ווערען דער מינדעסטער ווידערשטאנד וועט דאס יאפאן בעטראכטען פאר א קריגס-ערקלערונג מצד כינע, צו אזא ציניזם איז מען נאך קיינמאל אין די בעציהונגען צווישען לענדער נישט דערגאנגען.

די אפענזיווע האבען די יאפאנער אנגעהויבען געגען כינעזישען מיליטער אין שאנג-כאי-קוואנג, ד.ה. אויף דער גרעניץ-סטאנציע צווישען מאנדזשוריען און אייגענטליכען כינע. עס האנדעלט זיך דא וועגען אנגריף אויף טיאן-צזין, אבער בעה-הויפטען, אז אויך דער דאזיגער ראיאן געהט אריין אין מאנדזשוריען האבען אפילו די יאפאנער נישט געקאנט, דא האבען זיי דעריבער אנגעווענדעט אנ'-אנדער מיטעל: מען האט אינסצעניזירט א שיסעריי און דאן זענען אנגעקומען יאפאנישע מיליטערישע אפטיילונגען, וועלכע האבען געהאט די דירעקטיוו צו „שאפען ארדנונג".

די אפעראציע פון יאפאנישען מיליטער האט דעם ציל צו פערנעהמען פעקין, די אלטע הויפט-שטאט פון כינע. נאך דער סטראטעגישער אקציע, דארף קומען א פאליטישע, ביי וועלכער די הויפט ראלע וועט שפילען דער איצטיגער הערשער פון מאנדזשוריען, פו-אי, אלס נאכפאלגער פון דער מאנ-דזשורישער קייזערליכער דינאסטיע. פו-אי וועט אין דער אלטער הויפט-שטאט פון כינע ארויף אויפ'ן טראהן, און וועט איבערנעהמען די מאכט דערווייל אין צפון-כינע.

פאר כינע האנדעלט זיך דא שוין נישט וועגען פערלירען נאך איין פראווינץ, דא שטעהט אין קאן די גאנצע אומאפהענגיגקייט פון דעם לאנד. ס'איז דעריבער פערשטענדליך, אז די כינעזישע רעגי-רונג, וועלכע זיצט אין נאנקין, האט אנערקענט אז פאר איהר בלייבט איבער צו טון נישט עפעס אנ-דערש ווי צו שטעלען א פערצווייפעלטען ווידער-שטאנד. די ערפאהרונג מיט דעם ווידערשטאנד, וועל-כען עס האט ארויסגעוויזען דאס כינעזישע מיליטער ביי שאנכאי האט בעוויזען, אז די קראפט פון די כינעזער, ביי דער גאנצער טעכנישער איבערמאכט פון יאפאן איז גארנישט קיין קליינע און מען דארף זיך מיט איהר זעהר ערנסט רעכנען. עס הויבט זיך אן א קריג, וועלכען מען וועט שוין ביי אלע קונציגע דיפלאמאטישע דריידלעך וואס זענען אזוי אנגענו-מען אין גענף, נישט קאנען אנרופען א „קריג", וואס איז אייגענטליך קיין קריג נישט".

ווער איז דער גרעסטער שונא פון די סאוויעטען?

די פאליטישע ערציהונג פון די קינדער אין די סאוויעטישע שולען

אין איינעם פון די מאסקווער בלעטער ווערט בעשריבען אנ'אינטערעסאנטע סצענע בעת א בע-זוך פון א דעלעגאציע פון אמעריקאנישע זשורנא-ליסטען אין א שולע. אין שפיץ פון די זשורנאליס-טען איז געווען דער בעקאנטער שרייבער מאק אלעי. דער לעהרער האט ארויסגערופען איינעם נאכ'ן אנדערען גוטע שילער און האט זיי געשטעלט פערשידענע פראגען.

— וואו וועט פריהער איידער אין אנדערע לענדער פארקומען די רעוואלוציע? פרעגט דער לעהרער איין שילער.

דער שילער געהט שנעל צו צום גלאבוס און וויזט אן אויף כינע.

— דו האסט געוויזען כינע: פרעגט דער לעהרער.

— יא. אין כינע קומט פאר אנ'אינערליכער קאמף, וועלכער האט ארומגענאמען כמעט אלע. אין כינע בעגעהט מען זיך אכזריות'דיג מיט דער קאמ-פארטיי. אין דער ריכטונג פון כינע ציהען זיך די הענד פון אלע אימפעריאליסטישע לענדער און קודם כל פון יאפאן. דאס אלעס דארף, לויט מיין מיינונג, ברענגען די ארבייטענדיגע מאסען פון כינע אויפ'ן געדאנק, אז אזוי קאן ווייטער נישט זיין, דארף מוז פארקומען א רעוואלוציע!

דער לעהרער רופט ארויס א צווייטען שילער.

— נו, זאגט דער לעהרער, ווייז אונז דאס לאנד, וואס בעציהט זיך צומייסטען פיינדליך צו די סאוויעטען.

דער שילער דרעהט אום דעם גלאבוס און וויזט ענגלאנד.

אין קלאס ווערט א גערודער, עס הערען זיך שטימען:

— מען דארף וויזען פראנקרייך!

— ניין, פוילען!

— ניין, רומעניען!

— דער שילער, וועלכער שטעהט ביים גלא-בוס, ווערט געדיכט רויט און רופט זיך אן:

— איך האב נישט ריכטיג געוויזען, איך האב נישט געדארפט וויזען ענגלאנד. קיין שום לאנד דארף מען נישט וויזען. אין יעדען לאנד זענען פאראן אונזערע פריינד און אונזערע שונאים, בע-רעכענען זייער צאהל איז אוממעגליך. בעזונדערס אונזערע פריינד, ווייל נישט אומעטום קענען זיי וועגען זייער פריינדשאפט צו אונז הויך דערצעהלען.

די אויסלענדער כאפען ארויס זייערע נאטיץ-ביכלעך און פערשרייבען עפעס שנעל.

— ניין, רופען זיי זיך אפ, גיט נאר א קוק אויף אט די קינדער, זיי דענקען דאך גאר אנדערש ווי אונזערע קינדער. דאס איז א מין אינטערנאצי-יאנאלער אופן פון דענקען.

— ווי אלט ביסטו, יונגעל? פרעגט מען דעם שילער.

— דרייצעהן. ענטפערט דער בחור.

צי הייסט דאס אראפרייסען?

מיר טארען נישט אויפטרעטען פאר דער וועלט מיט שונד-זאכען

אינטערעסאנטער אינצידענט ארום א יודישען קאנצערט אין ווילנער ראדיא

א יודישער אויפטריט אין פוילישען ראדיא געהערט צו די זעלטענסטע זעלטענקייטען. און האט מען שוין אין ווילנער ראדיא איינגעארדענט א יודי-שען קאנצערט, זענען די קאנצערטאנטען, צווישען זיי די זינגערין פ. קאץ, ארויסגעטראטען מיט'ן אמת'ן שונד-רעפערטואר פון יודישען טעאטער. זיי האבען דערפאר בעקומען דעם געהעריגען אפשניט. פון „ווילנער טאג". פר. קאץ האט אויפ'ן ארטיקעל פון דער ציייטונג געענטפערט מיט א בריף, אין וועלכען זי מאכט דעם פארוואורף, אז מ'האט איהר בכיון אראפגעריסען. „וו. טאג" טרעט איצט ארויס געגען דער ארטיסטקע און איהרע טענות מיט א צווייטען ארטיקעל, אין וועלכען דער מחבר „א די-לעטאנט" שרייבט:

מיין נאטיץ וועגען דעם אויפטריט פון דער זינגערין פ. קאץ אין ווילנער ראדיא האט ארויס-גערופען איהרען א בריוו אין רעדאקציע. אזוי ווי דער בריוו פרעגט נישט אפ קיין איינעם פון מיינע פארוואורפען און שרייבט מיר צו זאכען, וואס איך האב נישט געזאגט, וועל איך אויף איהם נישט ענטפערען. און זאל דאס דער זינגערין נישט פער-דריסען.

איך וויל זיך נאר אפשטעלען אויף איין פראזע אין בריוו. אט איז זי: „א כוונה יענעם אראפצו-רייסען פיהלט זיך אין דער רעצענזיע אויף מיין קאנצערט".

ס'איז דא א געוויסער מין שילער, וואס ברענ-גען אהיים פון שול שלעכטע מיינונגען אין פאר טאטע-מאמען האבען זיי שטענדיג איין און דעם זעלביגען תירוץ: מ'טשעפעט זיך צו זיי. ווער? פארוואס? נישטא קיין פארוואס און פארוואן. דער דירעקטאר טשעפעט זיך, דער לעהרער טשעפעט זיך — און טו זיי עפעס.

אט אזא מין שילער דערמאנט אונז די זינ-גערין פ. קאץ. כ'וויל זי אראפרייסען. פארוואס? פארוואן? מיר קענען זיך מיט איהר נישט צוטיילען דער באבעס ירושה? קיין בייז האט זי מיר קיינ-מאל נישט געטאן — היינט פארוואס זאל איך זי גיין אראפרייסען? אבער פערפאלען: אזא כוונה האב איך שוין, און ס'איז נישטא דערצו קיין תרופה האב איך טאקע צו זאגען דער זינגערין מכח דעם עטליכע ווערטער.

צי ווייסט איהר, אז דער ווילנער ראדיא באיקאטירט די יודישע שפראך? צי ווייסט איהר, אז זינט דער ווילנער ראדיא עקזיסטירט, זייט איר דארטען געווען אינגאנצען די צ ווייטע סאליסטין פון יודישע לידער. צום ערשטען מאל האט געזונ-גען דער חזן י. גאלדשטיין דעם 5-טען אפריל 1930, און איצטער — איהר. נישקשה פון א צייט-אפשטאנד: נישט מעהר און נישט וועניגער ווי 2 יאהר מיט 8 א האלב חדשים! רעכענט צו דעם אויפטריט פון ווילבינ-כאר און דעם איבערגעגעבע-נעם פון ווארשא אין אפריל 1932 „קאנצערט" פון די אפערעטען-זינגער ה. פעניגשטיין, מצלי פיקוס און ז. קאץ, — און איהר האט דעם פולען סך-הכל פון דעם, וואס מיר האבען בעקומען אין יודיש פאר דער גאנצער צייט, וואס ווילנא האט א ראדיא-סטאנציע.

איז ווי קלערט איהר? אויב די געלעגענהייט צו הערען געזאנג אויף יודיש ווערט אונז געגעבען אין אזעלכע האמעאפאטישע דאזעס, מעגען מיר וועלען, אז אין די געציילטע מאלען זאלען מיר הערען דאס שענסטע און דאס בעסטע, וואס מיר פערמאגען, און אז די אויפטריטען זאלען האבען א לייטישען אויסזעהן?

מיט חזנות זענען מיר ברוך השם פערזארגט: דאס ווערט דערלאנגט יעדען שבת פון גראמאפאן-פלאטען פאר די קלויז-יודען און מקווה-יודענעס, ד"ה פאר די וואס אינטערעסירען זיך נישט מיט ראדיא. די שבת'דיגע פראגראמען האבען כמעט די „מעלה", וואס זיי זענען עכטע חזנישע קווע-טשעניש. קומען צו גיין אונזערע זינגער און גיבען ווידער קוועטשעניש, דערצו פון אנ'ערגערן מין, געמלאכעטע. פרעגט זיך: וואס פאר א אינטערעס האט דאס פאר דער יוגענד און בכלל פארן יונ-גערען דור, ד"ה פאר די אמת'ע צוהערער, וואס עסקן זיך און אינטערעסירען זיך מיט ראדיא?

פערגעסט אויך נישט, אז ראדיא הערען נישט נאר יודען און נישט אין ווילנע אליין, נאר אויך א סך טויזענדער נישט-יודען און ווייט הינ-טער די גרענעצען פון שטאדט און אפילו פון פוילען.

איז מיט אזא שונד-רעפערטואר וועט זיך דאס רעפרעזענטירען די יודישע ווילנא, און אויפן סמך פון אט דעם שלימזל'דיגען רעפערטואר וועט דאס א וועלט משפט'ן וועגען יודישען געזאנג?

אט פארוואס אונזער ציייטונג איז בעזונדערס פילבאר צו די ראדיא-אויפטריטען. דערפאר האבען מיר „אראפגעריסען" דעם חזן י. גאלדשטיין; דער-פאר האבען מיר אויך „אראפגעריסען" די הער-שאווער אפערעטען-זינגער און, אגב, שוין דעמאלט („ווילנער טאג" פון 20-טען אפריל 1932) א תו געמאכט פון דער שמאטע „דאס יודישע ליד". קומט איהר איצט צו גיין און זינגט דאס ווידער, חי נאר נישט געווען, און האט נאך טענות, אז „א כוונה יענעם אראפצורייסען" פיהלט זיך אין מיין נאטיץ.

מיר זענען מתרה: אויב דער ראדיא-דירעק-טאר וועט זיך ווען-עס-איז ווידער אויסשלאפען און מנדב זיין א וואסערע האלבע שעה אויף יודישע לידער און ווער נישט איז — צי איהר צי אנ'אנדע-רער — וועט ווידער וואגען צו דערלאנגען אמערי-קאנער אדער אנדערע שונד, וועט אונזער „אראפ-רייסן" זיין נאך א שארפערער ווי דאס מאל.

אויב מ'פערשטייט אליין נישט, דארף מען פרעגען ביי אזא, וואס פערשטייט.

ספארט־בעוועגונג

די גענעראל־פערזאמלונג פון ל.ז.א.פ.נ.

וואס די יודישע פארשטעהער דארפען וויסען

דער ספארט־פערבאנד האלט די טעג אפ זיין יעהרליכער קאנפערענץ. עס וועלען זיך ווידער אמאל צונויפקומען אלע ספארט־פעראיינען פון לאדזער קרייז און מאכען א סך־הכל פון זייער ארבייט אויפ׳ן געביט פון פוסבאל, די דאזיגע קאנפערענץ האט פאר די בעזונדערע ספארט־פעראיינען און פאר דער ספארט־בעוועגונג א גרויסע בעדייטונג, ווייל אין דעם פוסבאל־פערבאנד זענען פערטרעטען כמעט אלע ספארט־פעראיינען וועלכע עס עקזיסטירען אין דער ספארט־וועלט און אין איהם זענען ארגאניזירט די ווייט גרעסטע צאהל ספארטלער, דער דאזיגער פערבאנד ווערט אין די ספארט־קרייזען בעצייכענט אלס פוסבאל־מאגיסטראט.

די פערהאנדלונגען אויף די יעהרליכע לאנ פערענצען פון ל.ז.א.פ.נ. ווערען תמיד אויסגענוצט אלס אנווייזונגען פאר די קאנפערענצען פון אנדערע פערבאנדען און דרוקען אויס דעם מצב און פערלאנגען פון די פוסבאל־קלובען אין לאדזער קרייז.

אהן שום ספק וועט אויך די היינטיגע קאנפערענץ וועלכע קומט פאר דעם נאהענטסטען שבת אויך אויסדרוקען דעם מצב פון דעם פאפולערסטען ספארט־צווייג. עס וועלען אפגעבען א דין־וחשבון די פוסבאל־פיהרער, וועלכע האבען אין פערלויף פון א גאנץ יאהר אנגעפיהרט מיט פוסבאל אין לאדזער קרייז און האבען אהן שום ספק דער־פיהרט צו דער איצטיגער לאגע פון דער פוסבאל־בעוועגונג, ווייל אין אלע פאלען האט די דאזיגע אינסטאנץ דעצידירט און וועמענס בעשלוסען זענען פאר אלע ספארט־פעראיינען געווען פערפליכטענד.

ספעציעל וועלען דארפען די פארשטעהער פון די יודישע ספארט־פעראיינען אויסדרוקען די פאדערונגען פון דער יודישער ספארט־בעוועגונג, די יודישע ספארט־פעראיינען זענען אפטמאל בעהאנדעלט געווארען ווי שטיף־קינדער, הגם דעם גרעסטען טייל פון בודזשעט פון ל.ז.א.פ.נ. ווערט געדעקט פון די איינקונפטען פון די יודישע ספארט־פעראיינען. די יודישע ספארט־פעראיינען מוזען אהן שום קאמפראמיסען פערלאנגען אז מיר זאלען בעטראכט ווערען אלס גלייכע מיטגלידער מיט אנדערע ספארט־פעראיינען. דער איצטיגער טרויעריגער מצב פון דער פוסבאל־בעוועגונג האט אמשטארקסטען געטראפען די יודישע ספארט־פעראיינען און דעריבער דארפען די יודישע פארשטעהער געדענקען אין די אינטערעסען פון דער ספארט־בעוועגונג און אויף דער קאנפערענץ פאדערען א דין וחשבון פאר זייער טעטיגקייט.

עס איז שוין די העכסטע צייט, אז עס זאלען קומען צום פארשיין די פאדערונגען פון דער יודישער ספארט־בעוועגונג, די יודישע פארשטעהער מוזען דרייסט און אפען זאגען זייער ווארט און אהן פשרה׳דיג קעמפען צו בעזייטיגען אלע אנטיסעמיטישע רעשטלעך אין דער ספארט־בעוועגונג. די יודישע פארשטעהער מוזען זארגען, אז די לאזונג וועגען דער פערברידערונג פון דער בעפעלקערונג דורך ספארט זאל נישט זיין בלויז א שעהנע פראזע, ווי מיטען גוטען ווילען פון די יודישע ספארטלער זאל מיסגעברויכט ווערען.

די יודישע ספארט־פעראיינען מוזען קומען צו דער קאנפערענץ פעראייניגט, בכדי די יודישע פאדערונגען זאלען זיין וואס שטארקער, עס טאר נישט הערלאזט ווערען אז דער כאאס, וואס האט געהערשט א לאנגע צייט צווישען די יודישע פעראיינען זאל קומען צום פארשיין אויף דער שבתדיגער קאנפערענץ.

די יודישע ספארט־פעראיינען מוזען געדענקען אז פאר׳ן וואויל פון דער יודישער ספארט־בעוועגונג, מוזען בעזייטיגט ווערען אנטאגאניזמען פון די בעזונדערע פעראיינען.

דאס איז איצט דער געבאט פון דער שעה און טאר נישט פערנאכלעסיגט ווערען.

ב.

5 יאהר ארבייט אין „מארגענשטערן"

וואס האט די ארבייטער־געזעלשאפט אויפגעטון אין דער צייט פון איהר עקזיסטענץ

די ארבייטער־געזעלשאפט פאר פיזישער ער־ציהונג „מארגנשטערן" האט פערענדיגט איהר 5־יעהריגע טעטיגקייט, אין צוזאמענהאנג דערמיט האט די פערוואלטונג פון „מארגנשטערן" גערופען א פרעסע־קאנפערענץ, אויף וועלכער דער פארזיצער פון „מארגנשטערן" ה׳ גרונדמאן האט געגעבען אינפארמאציעס וועגען דער אפגעטוענער ארבייט.

ה׳ גרונדמאן האט צווישען אנדערען געגעבען פאלגענדע אויפקלערונגען:

„מארגנשטערן" איז געגרינדעט געווארען אין יאהר 1927, די געזעלשאפט האט אנגעהויבען איהר ארבייט מיט צוואנציג מיטגלידער, ביים היינטיגען טאג זענען פערשריבען 350 אקטיווע מיטגלידער.

אין משך פון די פינף יאהר זענען דורכגעפיהרט געווארען 8 טורן־פעסטען ,4 פון זיי זענען פארגעקומען אויף דעם ספארט־פלאץ פון „העלע־נאך" און 4 אין זאל פון „פילהארמאניע", אונזערע טורן־פעסטען זענען בעזוכט געווארען פון אן ערך 18.000 צושויער, (א טורן־פעסט אין „העלענאך" ווערט בעזוכט פון 3500 ביז 4000 צושויער).

דעם שווער־פונקט פון זיין ארבייט לעגט „מאר־גענשטערן" אויף גימנאסטיק, ווי אויף איינעם פון וויכטיגסטען און דאנקבארסטען געביט פון פיזי־שער ערציהונג.

עס איבען ביים היינטיגען טאג 12 גימנאסטי־שע גרופען ,פון זיי פינף פרויען־גרופען, 4 מענער־ און 3 קינדער־גרופען.

אויף א געמיינזאמע אימפרעזע פון אלע אר־בייטער ספארט־געזעלשאפטען (פוילישע און יודי־שע) אין לאדז, אנגעשלאסען אין ל.ר.ס.ק.א. האט „מארגנשטערן" פערנומען דאס ערשטע ארט אין גימנאסטיק, אויף דער ארבייטער ספארט־אלימפיאדע אין וויען, האבען זיך אין דער פוילישער רעפרע־זענטאנץ פאר גימנאסטיק בעטייליגט 9 מיטגלי־דער פון לאדזער „מארגנשטערן".

מיט דער גימנאסטישער ארבייט פיהרען אן פינף אינסטרוקטארען: ה״ה הילער, יאקובאוויטש, פרידמאן, קעניג, קושניערסקי, מיטגלידער פון „מארגנשטערן", אין אן ארגאניזירטען אינסטרוק־טארען־קאלעגיום. קיין איינער פון די אינסטרוקטא־רען קריגט פאר זיין ארבייט נישט געצאהלט זיי טוען דאס אויס אינטערעס און ליבע צו דער אר־בייט. דאס אינסטרוקטארען־קאלעגיום פיהרט אויך אן פראקטיש און טעארעטיש מיט א פארטורנער־גרופע (מענער און פרויען) וואס דארף ליווערן אין דער צוקונפט אינסטרוקטארען פאר דער ווייטער־דיגער ארבייט. א חוץ די 12 גימנאסטישע גרופען זענען אין „מארגנשטערן" טעטיג סעקציעס פאר: ספארט־שפילען, פוסבאל, פינג־פאנג, שאך, צי־קליסטען און קולטור־טוריסטיק.

די פוסבאל־סעקציע איז פערהעלטנישמעסיג שוואכער אנטוויקעלט: דאס איז אבער א רעזול־טאט פון דעם בעזונדערן צוגאנג צו דער פוס־באל בעוועגונג. ביים ארגאניזירען די פוסבאל־סעק־ציע איז געשטעלט געווארען צו די שפילער די־זעלבע

בעדינגונגען, סיי אין מיטגליד־אפצאהל, סיי אין דיסציפלין, וואס די מיטגלידער פון אלע איבריגע סעקציעס.

„מארגנשטערן" וויל בעסער ארבייטען מיט א שוואכערע סעקציע, זיך נישט רייסען נאך אויס־ערליכע פראפאגאנדע און גוטע רעזולטאטען און זיין אין א העכערע קלאס, אפי זיך נישט אוועק־צולאזען אויפ׳ן וועג, וואס דעמאראליזירט די יוגענד אויפ׳ן וועג, וואס פערמיניערט ביז גול דעם דערצי־הערישען ווערט פון קערפער־קולטור.

די קולטור־טוריסטיק סעקציע האט דערגרייכט שעהנע רעזולטאטען .ס׳איז וויכטיג צו זיין א ספארטלער און טרייבען דעם אדער יענעם מין ספארט. דער ספארט־געזעלשאפט איז אויך צוגעגע־בען געווארען דעם כאראקטער פון א קולטור־גע־זעלשאפט. אלס ספארט־געזעלשאפט איז געלעגט געווארען אכט, אז די מיטגלידער זאלען נישט איבערטרייבען נאר מיט ספארט און איהם פער־וואנדלען אין א בעגאטיוו.

— מיר רופען, זאגט ה׳ גרונדמאן, צו אונזערע מיטגלידער: זארגט פאר׳ן קערפער, אבער געדענקט אין דער נשמה! מיט דער קולטור־ארבייט פיהרט אן א ספעציעל אויסגעשטעלטע קולטור־טוריסטיק־סעקציע, עס קומען זעהר אפט פאר פארלעזונגען, אינדיווידועלע און קאלעקטיווע, אויך געזעלשאפטליך־פאליטישע און וויסענשאפטליכע טעמעס, אין יאהר 1932 האבען מיר דורכגעפיהרט צוויי לענגערע קורסען: א קורס פאר סעקסועלער היגיענע וואס האט געדויערט צעהן וואכען, אנגעפיהרט פון ד״ר גרינ־בלאט און א עלעמענטארען קורס פאר עלעקטריע און ראדיא, אנגעפיהרט דורך די לעהרער ב. וויבא־גראד און י. גרונדמאן, דער קורס איז פערענדיגט געווארען מיט צוויי אויספלוגען אין דער עלעקטראוו־ניע און ראדיא־סטאנציע. אין משך פון יאהר 1932 זענען פארגעקומען צוואנציג אויספלוגען אין לאדז־שער פאבריקען, מוזעאומס, אויסשטעלונגען און סאציאלע און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, אין איצטיגען מאמענט ווערען געפיהרט: א סאניטארער קורס (א קורס פאר ערשטער סאניטארער הילף), און א פאטא - אמאטארען קורס, די סעקציע האט ערגעבנער אונזער ארבייט אזוי, אז מיר זאלען מיט שטאלץ קאנען אנשרייבען אויף די הענט פון אונזער לאקאל דעם אלט־נייעם אמת, אז „אין א געזונטען גוף א געזונטע נשמה".

קנאפע פינף יאהר האט מיר געפיהרט אונזער ארבייט אין אנ׳ענגען און נישט בעקוועמען לאקאל אויף בעזשעזינער 23. איבערמענשליכע אנשטרענ־גונגען האבען געמאכט אונזערע אנפיהרענדע אינ־סטאנצען און די מיטגלידערשאפט, כדי זיך איבער־צוציהען אין א נייעם לאקאל כאטש אונזער בוד־זשעט האט יאהר־יעהרליך דעפיציטען האבען מיר פונדעסטוועגען געמאכט נאך אן אנשטרענגונג און זיך איבערגעצויגען אין לאקאל אין וועלכען מיר פער־נעהמען איצט אויף פאלוידניאווע 36.

ארגאניזאציאנעל איז אונזער געזעלשאפט אנ־געשלאסען אין דער צענטראל־ פערוואלטונג פון „מארגנשטערן" אין ווארשע, וואס האט געבילדעט די יודישע סעקציע פון סאצ. ספארט־אינטערנא־ציאנאל פון יאהר 1932, זענען מיר צוזאמען מיט אונזער צענטראלע אנגעשלאסען אין ז.ר.ס.ס. (זוויאנזעק ראבאטניטשיך סטאוואזש. ספארטאוויך) אין דער פוילישער סעקציע פון סאצ. ספארט־אינ־טערנאציאנאל.

עהרען־פרעזעס פון דער געזעלשאפט איז ראט־מאן ה׳ ל. שאזובאנסקי, עהרען־סעקרעטאר ד״ר לאנדקאפף.

„מארגנשטערן" ווי אן ארבייטער ספארט־גע־זעלשאפט שטעהט אויפ׳ן שטאנדפונקט פון מאסען ספארט און נישט פון ספארט פאר יחידים, „מאר־גענשטערן" דערציהט נישט און וויל נישט דערציהען קיין רעקארדיסטען אויף איין געביט פון ספארט, מיר רעקאמענדירען און געבען מעגליכקייטען אונ־זערע מיטגלידער זיך צו פערנעהמען מיט מעגליך מעהר געביטען פון פיזישער קולטור און אין דער ערשטער רייהע מיט גימנאסטיק. אונזער ציל איז אריינציהען וואס מעהר יודישע ארבייטער אין טורן־זאל און ספארט־פלאץ; אפרוהען זיך נאך דער טאג־טעגליכער שווערער ארבייט ביי פרייע קערפער־בע־וועגונגען און פלעגען די קולטור פון קערפער.

אונזער ארבייט איז נאך ביז׳ן היינטיגען טאג בעשווערט. אונזער ציל איז צו דערפיהרען צו א הארמאניע פון גוף און נשמה.

נאך דער קאנפערענץ האבען פערשידענע ספארט־גרופען פון „מארגנשטערן" דעמאנסטרירט גאנץ קורצע פרעכטיגע איבונגען וואס האבען גע־וויזען די אויפטוען פון דער גימנאסטישער סעקציע אין „מארגנשטערן".

לאדז — ברין 6:10

אינטערעסאנטער באקס־מעטש אין לאדז

נעכטען איז ביי אן איבערפולטען זאל אין טעאטער „סקאלא" פארגעקומען דער ערשטער באקס מעטש צווישען די רעפרעזענטאנצען פון לאדז און ברין וועגען וואנדער־בעכער פון ברינער שטאט־ראט.

פאר׳ן אנהויב האלט א ווארימע בעגריסונגס־רעדע א פארשטעהער פון ברינער שטאט־ראט, וועלכער זאגט צווישען אנדערען, אז מיט די באקס־מעטשען וועגען בעכער, וויל דער ברינער שטאט־ראט אויסדריקען זיין וואונש אנצוקניפען ענגע בעציהונגען מיט דער ארבייטס־שטאט — לאדז. דער רעדנער גיט דא איבער דעם בעכער, וואס דער ברינער שטאט־ראט האט געשאנקען — דעם פארשטעהער פון לאדזער שטאט־ראט — ז. אנדזשעיאק.

דער פארזיצער פון לאדזער שטאט־ראט אנדזשע־יאק דאנקט דעם ברינער שטאט־ראט פאר זיין נוצליכער איניציאטיווע און דרוקט אויס זיין צו־פרידענהייט מיט דעם אנהויב פון די פערבינדונגען צווישען ברין און לאדז.

די קאמפען גופא זענען געווען זעהר איג־טערעסאנט און האבען דורך דער גאנצער צייט פון די קאמפען געהאלטען דעם עולם אין גרויס שפאנונג.

אין דער פליגען־וואג קעמפט פאוולאק (לאדז) אויס א רעמיס־רעזולטאט מיט זיין שטאר־קען געגנער בעזדעק ערשט אין דער דריטער רונדע.

אין דער האן־וואג — שלאגט לעשטשינסקי (לאדז.) דעם ברינער באקסער נאווראטין, וועלכער האט געקעמפט זעהר לעבעדיג.

אין דער פליגען־וואג, ווערט וואזשניאקע־וויטש (לאדז) האבענדיג א איבערמאכט איבער זיין געגנער צעלינעק דיסקוואליפיצירט, צוליב א קלאפ אין קארק. צוליב דעם ווערט צעלינעק אנערקענט אלס זיגער.

אין דער לייכטער וואג בעזיגט באנאשאק (לאדז) נאך א פערביסענעם קאמף זיין געגנער קאשינא. דער דאזיגער קאמף האט געהערט צו די אינטערעסאנטסטע. ביידע באקסער ענדיגען דעם קאמף פולשטענדיג ערשעפט.

אין דער האלב מיטעל־וואג. בעקומט לאדז צוויי פונקטען אהן קאמף, ווייל דער טשעכישער באקסער אין דער וואג דודיק האט נעהאט אג־איבערוואג. אין דעם פריינדשאפטס־קאמף בעזיגט גארנצארעק הויך אויף פונקטען דודיקען.

אין דער מיטעל־וואג האט דער לאדזער באקסער כמיעלעווסקי אונפערהאפט געקעמפט זעהר שוואך און קוים אויסגעקעמפט ערשט אין דער לעצטער רונדע א רעמיס־רעזולטאט מיט סקושיוו־ראנעקען.

אין דער האלב שווערער־וואג האט זיידעל (לאדז) וועלכער האט דאס ערשטע מאל געקעמפט אין דער דאזיגער וואג, איבערראשט מיט זיין אויסגעצייכענטע קעמפען און שכל׳דיגען פערטיי־דיגונג. זיין נצחון איבער אסטרוושניאקען איז פאר לאדז געקומען איגגאנצען אונפערהאפט און דערמיט געזיכערט דעם נצחון פאר דער לאדזער רעפרעזענטאנץ.

אין דער שווער וואג, האט דאס מאל ווי־דער געקעמפט אין דער לאדזער מאנשאפט שטיבע, וועלכער איז וויזט אויס נאך זיין לאנגער איבער־רייס אן טרעניגג, זיין געגנער איז דאס מאל גע־ווען דער סימפאטישער אמבראזש, וועלכער איז דער בעסטער באקסער ביי די טשעכען. אין דער צווייטער רונדע איז אמבראזש׳ס איבערמאכט אזוי בולט, אז שטיבע איז געצוואונגען זיך אונטערצו־געבען און דער טשעכישער באקסער זיגט אזויארום דורך א טעכנישען קנאק־אוט.

צווישען שטאטישע האקעי־מעטש

ווארשא—לאדז 0:5 (0:1, 0:2, 0.2)

נעכטען איז אין לאדז פארגעקומען א האקעי־מעטש צווישען דער רעפרעזענטאנץ פון ווארשא און דער רעפרעזענטאנץ פון לאדז. ווי ס׳איז געווען פאראויסצוזעהען, האט די ווארשאווער מאנשאפט, וועלכע איז בעשטאנען פון בלויז ערשטקלאסיגע שפילער, לייכט בעזיגט די לאדזער.

די לאדזער האבען זעהר גוט זיך געהאלטען און פיל מאל אפילו בעדראהט דאס טויער פון געגנער, אין דער ווארשאווער מאנשאפט איז דער אנגריף געווען זעהר גוט. די טויערן פאר ווארשא האבען דערגרייכט שפנייך 4 און קריגער 1. פון לאדז האבען זיך אויסגעצייכענט שענקעוויטש און קרול.

רינג־קאמף

אין די מאנשאפטס־מייסטערשאפטען אין רינג־קאמף פון לאדזער קרייז האט „סאקאל" בעזיגט „שילא" אין פעטהעלעניס 18:6. „סאקאל" פרע־טענדירט אויף דער מייסטערשאפט פון לאדזער קרייז.

באקס דריי־מעטש אין ווארשא

צ.ו.ס. — בר־כוכבא זשאס

ביי דעם באקס־מעטש צווישען דריי פער־איינען אין ווארשא, וואס איז נעכטען פארגעקומען האט צ.ו.ס. דערגרייכט 11 פונקטען, בר־כוכבא 5 פונקטען און "זשאס" — 3 פונקטען.

האקעי־מעטש

טראפאווער (טשעכיען) —רעפרעזענטאנץ שלעזיען 1:4

בערלינער באקס־מייסטער אין ווארשא

דעם 28 און 29 יאנואר קומט נאך ווארשא אויף צוויי באקס־מעטשען דער בערלינער באקס־מייסטער „הערטא", וועלכער האט אין דער ספארט־וועלט א נאמען אלס א שטארקער באקס־מאנשאפט, וועלכע רעפרעזענטירט א הויכער אייראפעאישער קלאס.

דעם ערשטען טאג קעמפען די געסט מיט א קאמבינירטער מאנשאפט פון „גוויאזדא" און „פא־לאניע" אין ווארשאווער ארטיסטען־טעאטער. דעם צווייטען טאג וועלן די דייטשען האבען אלס געג־נער א קאמבינירטער מאנשאפט פון צ.ו.ס. פון ווארשא און לאדזער י. ק. פ.

א פייערונג פון „יונגבאר"

שבת איז פארגעקומען די „יונגבאר"־אקא־דעמיע אין פילהארמאניע, געווידמעט דעם 4־יעהריגען יובל פון „יונגבאר" אין לאדז.

אויף דער טריבונע בעוויזט זיך דער „יונג־באר"־כאר, וואס עפענט די אקאדעמיע מיט׳ן „הימן" דיריגירט פון ה׳ צעסוואן. ה׳ ראטענבערג עפענט די פייערונג און שטעלט זיך אפ וועגען די אויפ־גאבען און צילען פון „יונגבאר". עס האבען בע־גריסט ה׳ סטאלארסקי אין נאמען פון „פ.צ."קאמי־טעט, ה׳ יאמא פון „יוגענט". ה׳ ראזענבערג — ראט פון די פראפ. פעראיינען; ראטמאן האלענדערסקי — פון די פועלי־ציוניסטישע קולטור־אינסטיטוציעס.

די „יונגבאריסטען" האבען בעוויזען פערשי־דענע ספארט־איבונגען און פיראמידען אונטער דער לייטונג פון ה׳ י. בערלינסקי. די דראמאטישע סעקציע האט אויפגעפיהרט נאדיר׳ס „ארבייטער" און איינהארנ׳ס „הענט", רעזשיסירט פון פרל. זינא קרוש. צום סוף האט דער „שטערן"־ארקעסטער פערענדיגט מיט דער „שבועה" און „אינטער־נאציאנאל".

הלל זלאטאפאלסקי

כאראקטער-שטריכען פון דעם פערשטארבענעם ציוניסטישען פיהרער

פון **ראובן בריינין**

אַ פּאָר בלינדע און אומזיניגע קוילען, וואָס אַ פערריקטער פיער־און־זיבעציג יעהריגער פראַנ־צויז האָט אין איהם אַריינגעשאָסען, האָבען איבער־געריסען דעם פיל־פאַרביגען פאָדים פון אַזאַ שטורמ־דיגען און אַזאַ אַוואַנטורפולען לעבען, ווי עס האָט געהאַט הלל זלאַטאָפּאָלסקי.

זיין לעבען איז געווען פון אַ פאַנטאַסט, פון אַ ראָמאַנטיקער, ער איז געווען אַ שטענדיגער עולה ויורד, האָט געהאַלטען אין איין שטייגען, אין איין געווינען און פראָדוצירען מיליאָנען, פילע מיליאָנען און צו גלייכער צייט אין איין פערלירען מיליאָנען.

זלאַטאָפּאָלסקי איז געווען אַזוי פערדרעהט אין גוואַלטיג גרויסע אונטערנעהמונגען, אַז ער האָט אָפט אַליין נישט געוואוסט צי געווינט ער מיליאָנען אָדער פערלירט ער זיי.

ער איז נישט נתפעל געוואָרען אויף אַ האָר, ווען ער האָט ווירקליך געמאַכט אין זיינע צוקער־פאַבריקען, אין זיינע וועלדער און פעלדער אין זיינע באַנקען מיליאָנען פראָפיט, איז איהם געלונגען געווען אָנצושרייבען אַ גוטען, גייסטרייכען העברע־אישען אַרטיקעל, אין וועלכען ער האָט געקאָנט אַריינ־בראָקען אַ פּאָר פון זיינע זעהר געלונגענע חסידי־שע, לוסטיגע וויצען אָדער מעשה'לעך, האָט ער געקליבען פון זיין אַרטיקעל, מעהר הנאה און נחת ווי פון זיינע מיליאָנען.

האָט ער פערלוירען מיליאָנען, וועלכע ער האָט דערוואָרבען דורך זיינע אונטערנעהמונגען און דורך זיין גענ'אַלען פינאַנץ־אינסטינקט, און איז געבליבען אַנ'אָרימאַן, האָט מען דאָס אויך נישט געקאָנט מערקען אויף זיין פנים און אין זיין בנעהמען.

ער איז געווען דער געבוירענער אָפּטימיסט וואָס האָט האָפנונגספול געקוקט אויפ'ן לעבען סיי אין באַציאָנאַלע און סיי אין זיינע אייגענע פּריוואַטע אַנגעלעגענהייטען, האַלטענדיג אין מיטען פערלי־רען, האָט ער געטרוימט וועגען נייע געווינס־ברענ־גענדע אונטערנעהמונגען.

ער איז קיינמאָל ביי זיך נישט געווען געפאַלען, קיינמאָל נישט געהאַלטען פער־צווייפעלט דעם קאָפ נישט אַרונטערגעלאָזען, זיינע בלויע אויגען האָבען שטענ־דיג געשטראַהלט פון פרייד און אויף זיין בלאָנדען פנים האָט שטענדיג געשוועבט אַ גוטמוטיגער און פריינדליך־האַרציגער שמייכעל.

* * *

אין די יאָהרען, ווען די געשעפטען פון זלאַ־טאָפּאָלסקין זענען גוט געגאַנגען איז זיין ברייטע האַנד געווען אָפען פאַר אַלעמען, ער איז קיינמאָל נישט מיד געוואָרען. כל־זמן ער האָט נאָך, וואָס גיט וואָס ביי זיך צו געבען און צו געבען אויך וואָס נאָר מען האָט ביי איהם געבעטען, בעזונדערס אָ־בער אויף קולטורעלע נויטען.

אין דער צייט, וואָס ער פלעגט פערדינען אין מאַריענבאַר צוליב זיין קור, פלעגען צו איהם אָנ־פאָהרען, אויף זיין רעכענונג, על חשבון הגביר סטודענטען, תלמידי חכמים,. וואָס ער פלעגט זיי געבען די מעגליכקייט צו שטודירען, און פערשידענע

באַציאָנאַלע און ציוניסטישע טוער צו פערזאַמלען איהם מיט זייערע אינסטיטוציעס און כלל־זאַכען : ער האָט קיינעם נישט געקאָנט אָפּזאָגען.

כל זמן ער האָט געהאַט וואָס צו געבען איז געווען ביי איהם דאָס געבען דער גרעסטער פער־גענינען אין לעבען.

אין דער צייט פונ'ם וועלט־קריג און דעם ער־שטען יאָהר נאָכ'ן וועלט־קריג האָט איהם אָפּגע־קאָסט די העברעאישע קולטור־אָרגאַניזאַציע „תר־בות“ פון וועלכער ער איז געשטאַנען אין דער שפּיץ שווערע מיליאָנען.

אום צו געבען אַ שטיקעל בעגריף פון דער דעמאָלסדיגער „תרבות“ איהרע גייסטיגע, ווי אויך איהר מאַטעריעלע שאַפונגען, וויל איך דאָ נאָר אַ פּאָר ציפערען ברענגען און אַ פּאָר פאַקטען ער־איבערען.

אין אוקראַינע אַליין האָט די „תרבות“ גע־עפענט און פערוואַלטעט 188 העברעאישע פאָלקס־שולען, 119 קינדער־גאָרטענס, פינף העברעאישע גימנאַזיעס, צוויי פאָלקס־אוניווערזיטעטען ; אין כאַרקאָוו און אין אָדעס דריי לעהרער־סעמינאַרען און צוויי פרעבעל־שולען.

די „תרבות“ האָט געגרינדעט אין מאָסקווע אַ העברעאישע טעאַטער־סטודיע אונטער דער לייטונג פונ'ם גרויסען וואַכטאַנגאָוו, און האָט אויסגע־האַלטען אויף איהר רעכנונג און מיט אַ ברייטער האַנד פופציהן טאַלאַנטירטע תלמידים און תלמידות.

אין יענער צייט האָט זלאַטאָפּאָלסקי געגרינדעט דעם ביכער־פערלאַג „אמנות“, צו בעזאָרגען די „תרבות“־שולען מיט די נויטיגע לעהר־ביכער און מיט'ן קינדער־זשורנאַל „שתילים“. צוליב דעם דאָ־זיגען צוועק האָט ער געעפענט אין מאָסקווע אַנ'אייגענע גרויסע און מאָדערנע דרוקעריי אויך אונ־טער'ן נאָמען „אמנות“.

אין יענע שווערע כאָאָטישע יאָהרען פון די פּליכטלינגע אין די אינערליכע גובערניעס פון רוסלאַנד האָט זלאַטאָפּאָלסקי און זיין טאָכטער גע־עפענט דאָרט העברעאישע פאָלקס־שולען און ישי־בות. ער האָט אויף זיין רעכנונג אַרויסגעגעבען פערשידענע העברעאישע זאַמעלביכער און געגעבען די מעגליכקייט צו די העברעאישע שריפטשטעלער, דיכטער און געלערנטע נישט נאָר צו פערעפענטלי־כען זייערע שאַפונגען און ווערק, נאָר אויך צו מפרנס זיין זייערע פאַמיליעס דורך ליטעראַרישער אַרבייט.

דאָס איז געווען די גלאַנץ־עפּאָכע אין זיין לעבען און אין זיין כלל־טעטיגקייט.

* * *

אויף מיין צוריקרייזע אין סעפטעמבער, 1926, פון מיין ערשטען בעזוך אין ראַטענפערבאַנד קיין אַמעריקע, האָב איך זיך אָפּגעשטעלט אין פּאַריז, אום צו טרעפען זיך דאָרט מיט אַלטע פריינד.

דער ערשטער וואָס האָט מיך גלייך ביי מיין אָנקומען בעזוכט, איז געווען הלל זלאַטאָפּאָלסקי, דערזעלבער בעל התפילות דערזעלבער יער־אַליסטישער פאַנטאַסט, אָדער ריכטי־גער: פאַנטאַסטישער רעאַליסט, נאָך די אַלע גלגו־לים איז ער געבליבען דערזעלבער ברייט־האַרצי־גער פריינד און אָפּטימיסט.

פרייטאָג פאַרנאַכט האָט ער מיך אָפּגעהאָלט און געבראַכט אין זיין הויז, וואו איך האָב פער־בראַכט דעם גאַנצען אָוועגד ביז שפּעט נאָך האַל־בע נאַכט.

יענעם אָוועגד האָט מיר זלאַטאָפּאָלסקי דער־צעהלט אין אַ הומאָריסטישען טאָן, ווי ער האָט זיך אַרויסגעראַטעוועט פון די הענד פון דער „טשעקאָ“, וואָס האָט איהם געזוכט צו דערשיסען.

אין זיין דערצעהלונג איז געווען אַ סך אמת, אָבער פיל מעהר דיכטונג און פאַנטאַזיע.

ווי עס שיינט אָבער קאָן אַ מענש נישט אַנט־לויפען פון זיין שיקזאַל.

הונדערט יאהר זינט אברהם מאפו

האט געשריבען זיין ראמאן „אהבת ציון“

שטיל און בעשיידען איז מיט אַ יאָהר אַכ־ציג צוריק דערשינען אַ קליינער העברעאישער ביכעל, געשריבען פון אַנ'אומבעקאַנטען העברע־אישען לעהרער. און באַלד האָט זיך דאָס ביכעל גענומען פערשפּרייטען צווישען ישיבה־בחורים און משכילים. בחדרי חדרים, אויף בוידימער און קעלערס פלעגט מען פאַר דעם שיין פון אַ חלב'נע ליכטעל שלינגען די בלעטער פון דעם ביכעל...

אונטער אַ הארבע שבועה פלעגט איינער דעם צווייטען דערציילען וועגען דעם ביכעל און די נייגעריגקייט צווישען דער יודישער יוגענד האָט געשטיגען...

וואָס פאַר אַ ביכעל איז עס געווען ? פאַר־וואָס האָט מען אַרויפגעלייגט אַ חרם אויף איהם און ווער איז געווען דער מחבר ?

דאָס איז געווען דער העברעאישער שפּאַ־נענדיגער ראָמאַן „אהבת ציון“ און זיין מחבר איז געווען אַנ'אָרימער העברעאישער לעהרער מיט'ן נאָמען אברהם מאפו.

פון **א. באגאפאלסקי**

מיט דעם „אהבת ציון“ הויבט זיך אָן אַ נייע עפּאָכע אין דער העברעאישער ליטעראַטור. עס האָט אַריינגעבראַכט פרילינגס־פרישקייט אין דעם יודישען לעבען.

אין זיין ראָמאַן „אהבת ציון“ דריקט־אויס דער דיכטער אברהם מאפו די בענקעניש, וואָס דאָס יודישע פאָלק האָט אָנגעזאַפּט אין זיך דורך דער צייט פון זיין גלות. ער פיהרט אונז אַריין אין אַ צויבער־לאַנד, וואָס פערשופט אונז און פערוויגט אונז אין זיסע ליבע חלומות.

מיט אַ פּענזעל פון אַ קינסטלער מאָלט פאַר אונז אברהם מאפו וואונדערשיינע פּאַנאָראַמעס פון אונזער יוגענד, ווען מיר זענען געווען אַ פאָלק פון נאַטור, און אויף די פליגלען פון פאַנטאַזיע פליהען מיר צוריק צו יענער צייט און אָטעמען־איין אין זיך דעם דופטיגען ריח פון פעלד און גאָרטען. אונזערע אויגען ווערען אָנגעזעטיגט מיט די צאַרטע שיינע בלומען און פלאַנצונגען פון דעם לאַנד יהודה, ווי אַ פרישער קוואַל וואַ־סער שטילט ער אונזער דורשט. ווי אַ דערקוויקענ־דיגער ווינטעלע אין אַ הייסען זומער־טאָג, אַזוי קילט און לאַשטשעט דער ראָמאַן זיין לייענער.

ביז מאפו האָט די יודישע יוגענד געמוזט זוכען ראָמאַנען, בעשרייבונגען וועגען ליבע און פּאַ־עטישע השתפכות הנפש אין דער ליטעראַטור פון אַנדערע שפּראַכען.

פונקט הונדערט יאָהר ווערט היינטיגען יאָהר ווען דער העברעאישער דיכטער־ראָמאַניסט האָט אָנגעפאַנגען שרייבען זיין וואונדערשעהנעם ראָמאַן „אהבת ציון“. גאַנצע צוואַנציג יאָהר האָט געדויערט, ביז דער ראָמאַן איז געדרוקט געוואָ־רען דורך דער לאַנגער צייט האָט איהם דער מחבר געצערטעלט, געשליפען און געלייטערט ביז וואַנען עס איז אַרויסגעקומען דער אומשאַצבאַרער פערל פון דער העברעאישער ליטעראַטור, וואָס איז עד־היום פערבליבען אַלס איינע פון די בעסטע קלאַסישע ווערק אין וועלכע נישט איז שפּראַך.

דורכגעזאַפּט מיט דעם גייסט פון די נביאים האָט אברהם מאפו געוועבט און געפלאָכטען די אומפערגעסליכע העלדען פון זיין ראָמאַן, אין דער שעהנער ביבלישער שפּראַך, וואָס האָט קיין גלייכען נישט אין אונזער ליטעראַטור.

זעהר פיל העלדען ווערען אין דעם ראָמאַן אַריינגעפיהרט, ווייל אין איהם שפּיגעלט זיך אָפּ אַ גאַנצע עפּאָכע פון דער יודישער גאָלדענער צייט פון די מלכים אחז און חזקיהו. יעדער העלד בעזונדער טראָגט־צו זיין חלק צו דעם אויפבוי פון דעם אויסערגעוועהנליכען ראָמאַן. דורך זייערע האַנדלונגען און געשפּרעכען ווערט פאַר אונזערע אויגען אַנטפּלעקט דער רעאַליסטישער לעבען פון אונזערע אור־עלטערען פון אַמאָל. מיר לעבען זיך איין מיט זיי, פרייען זיך אין זייער פרייד און טרויערען אויף זייער צער. אונזער בלוט ווערט אויפגעזידט, ווען מיר זעהען די אומרעכט, וואָס ווערט געטון צו די אומשולדיגע איידעלע מענשען, דאָס האַרץ בלוטיגט, ווען מיר זעהען ווי פאַלש־קייט, פערדאָרבענהייט און היפּאָקריסטטוואָ קריגען די אויבערהאַנד, און עס איז ווי אַ באַלזאַם צו אונזער נשמה, ווען מיר זעהען, אַז סוף כל סוף זיגט די גערעכטיגקייט און ערליכקייט און גוטס־קייט קריגט איהר בעלוינונג.

אכציג יאָהר ווערט דעם יאָהר זינט אברהם מאַפּוס העברעאישער ראָמאַן „אהבת ציון“ איז געדרוקט געוואָרען, און דאָך מערקט זיך זיין איינ־פלוס ביז איצט אויף דער העברעאישער ליטע־ראַטור.

„אהבת ציון“ איז געווען דער ערשטער העברעאישער פאָלקסטימליכער ראָמאַן, וואָס איז אויפגענומען געוואָרען ביי אַלע קלאַסען לעזער מיט דער גרעסטער בעגייסטערונג.

די שוידערליכע נהלל־טראגעדיע

איינצעלהייטען פון באמבען־אטענטאט

וואס האט געקאסט צוויי יודישע לעבענס און האט אויפגערעגט דעם גאנצען ישוב

(ספּעציעלע קאָרעספּאָנדענץ)

ארץ־ישראל האָט לעצטענס ווי מען ווייסט שוין איבערגעלעבט איינע פון די גרעסטע טראַ־געדיעס זינט די לעצטע עטליכע יאָהר. אַ פער־בּרעכערישע מערדערליכע האַנד האָט אונטערגעוואָר־פען אַ באָמבע אין אַ באַראַק אין נהלל און אַוועק געריסען צוויי יודישע לעבענס. דער גאַנצער ישוב איז דורך דעם אויפגערודערט געוואָרען און די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג קען זיך נאָך ביז איצט נישט בערוהיגען. כאָטש איהר האָט שוין געהאַט די ידיעות טעלעגראַפיש דורך אונזער צייט־טונג, וועט איך אָבער זיין וויכטיג צו וויסען די איינצעלהייטען. זיי זענען זעהר ריהרענד און האַרצרייסענד.

אין נהלל, וואָס געפינט זיך אין האַרץ פונ'ם עמק האָט זינט צוועלף יאָהר געוואוינט אין זיין באַראַק, דער קאָלאָניסט יוסף יעקבי, וועלכער איז געווען איינער פון די ערשטע, וואָס האָבען זיך דאָרט בעזעצט. ער האָט זיך געלעבט רוהיג מיט זיין פרוי און זיינע צוויי קינדער, אַ יונגעלע פון 9 יאָהר דוד, און אַ מיידעלע. דער באַראַק פון ה' יעקבי שטעהט אין עק פון דער קאָלאָניע און איז אַרומגערינגעלט מיט אַ דראָטענעם צוים.

אַרום האַלב צעהן אַ זייגער ביינאַכט דעם 22. דעצעמבער, האָבען די איינוואוינער פונ'ם באַראַק געהערט מיסטעריעזע טריט הינטער דער וואַהנונג און האָבען אויך בעמערקט, אַז אַ שויב פון אַ פענסטער איז צובראָכען. דער בעל־הבית האָט זיך גוט אַרומגעקוקט און איבערצייגענדיג זיך, אַז אַלץ איז רוהיג, האָבען זיך אַלע געלעגט שלאָפען. אין הויז האָט זיך אויך געפונען אַ מיידעל, וואָס איז נאָר וואָס אָנגעקומען פון אויס־לאַנד און זי איז דאָרט איינגעשטאַנען.

אַרום האַלב עלף אַ זייגער האָט זיך גע־הערט אַ גערויש אין ערשטען צימער. ווען ה' יעקבי מיט זיין פרוי און קינדער זענען געשלאָ־פען, האָט עס האָט זיך געשפּירט אַ גערוך פון רויך. פרוי יעקבי, וועלכע איז נאָך נישט געהאַט איינגע־שלאָפען, האָט געבעטען איהר מאַן, אַז ער זאָל אויפשטעהן, זעהן צי איז דאָס לעמפּעל, וואָס שטעהט ביי זייער זוהנס בעטעלע נישט אָפּגע־פאַלען און זיך אָנגעכאַפּט. ווען ה' יעקבי האָט זיך אָנגעבויגען זעהן, וואָס דאָרט איז, האָט ער בעמערקט אַ קיילעכדיגע זאַך אונטערן יונגעלס בעטעלע און איידער ער האָט זיך נאָך אויספּיעט עס אָנצורירען, האָט זיך דערהערט אַ שרעקלי־כער אויפרייס. דער גאַנצער באַראַק איז באַלד פול געוואָרען מיט רויך פון פולווער, די שטי־קער פון דער באָמבע האָבען דורכגעדרונגען דורכן מאַטראַץ פונ'ם יונגעלס בעטעלע און האָבען איהם פערוואונדעט שרעקליכע וואונדען אין ביכעל. אין דער זעלבער צייט איז אויך דער פאָטער שטאַרק פערוואונדעט געוואָרען אין האַנד און אין שטערען.

הערענדיג דעם שרעקליכען קראַך איז פרוי יעקבי אַרויסגעשפּרונגען פון בעט און אויך די שכנים זענען זיך צונויפגעלאָפען. מ'האָט געבראַכט דעם קאָלאָניע־דאָקטאָר און אין אַ האַלבע שעה אַרום זענען די ביידע פערוואונדעטע אַריבער־געפיהרט געוואָרען אין „הדסה“־שפּיטאָל אין חיפה.

אין אַ שעה אַרום איז די פּאָליציי ערשינען. עס האָט זיך אָנגעהויבען אַנ'ענערגישע אויספאָר־שונג איבער דער גאַנצער געגענד אָבער ביז איצט אָהן דעם מינדעסטען ערפאָלג.

דעם יונגעלס לאַגע האָט זיך פון מינוט צו מינוט פערערגערט. מ'האָט דורכגעפיהרט אַ שנעל־לע אָפּעראַציע, אָבער דער טויט האָט שוין גע־לויערט אויף דער כשר'ער, אומשולדיגער נשמה־לע. עס ווערט איבערגעגעבען, אַז ביז אין די לעצ־טע מינוטען איז דאָס קינד געווען ביים בעוואוסטזיין און זיך כסדר באַכגעפרעגט, וואָס דער פאָטער מאַכט. פיהלענדיג, אַז זיינע לעצטע מינוטען דער־נעהנטערען זיך, האָט ער געהייסען זאָגען „שלום“ דעם פּאָטער און די קרוי... קינדער. די בעק־ ... עסליידט 300

ווען אַזוי צוגעבונדען.

ס'איז כדאַי צו בעטאָנען, אַז דאָס איז דער ערשטער טויט־פאַל פון אַ קינד אין נהלל. וואָס דער טויט האָט אויף אַ גאַטידליכען אופן נישט געטון האָט געטון די פערבאָרגענע האַנד פון אַ געמיינעם מערדער.

דער טויט פון אומשולדיגען קינד האָט איי־בערגעלאָזען אַ שרעקליכען איינדרוק אויף אַלע איינוואוינער פון נהלל און אויפ'ן גאַנצען יודי־שען ישוב. פרייטאָג איז פאָרגעקומען די לויה פונ'ם קינד, אויף וועלכער עס האָבען זיך בעטיי־ליגט אַלע איינוואוינער פון נהלל און די אַרומיגע קאָלאָניעס. אין נאָמען פון דער ציוניסטישער אָר־גאַניזאַציע איז ספּעציעל געקומען ד"ר חיים אַר־לאָזאָראָף. עס זענען געהאַלטען געוואָרען ביטע־רע הספדים, אין וועלכע ס'איז אויסגעדריקט גע־וואָרען די פערביטערונג פון דער גאַנצער בעפעל־קערונג און דער גאַנצער עולם האָט אויפ'ן קול געוויינט.

דעם זעלבען טאָג האָט ד"ר אַרלאָזאָראָף גע־האַט אַ געשפּרעך מיט'ן הויך־קאָמישיאָנער.

לכתחילה האָט זי דאָס אויסגעזוכט, אַז דעם פאָ־טערס לעבען איז נישט אין סכנה, באַכדעם, מ'האָט איהם אָפּערירט און אַראָפּגענומען אַ האַנד, זיין לאַגע האָט זיך אָבער באַלד פערערגערט און דינסטאָג אין דער פריה האָט דער שטילער רוהיגער 42־יעהריגער ה' יעקבי אויסגעהויכט זיין נשמה.

אָט אַזוי האָט אַ מערדערליכע האַנד צו־שטערט דאָס לעבען פון צוויי יודישע נפשות און פעראומגליקט אַ גאַנצע יודישע פאַמיליע. האָט זיך געלעבט און געאַרבייט מיט'ן שווייס פאַרן טאָג־טעגליכען ברויט אין ארץ־ישראל.

זייער בלוט וועט נישט שווייגען, און הייט אונז נישט אָפּשרעקען ווייטער צו בויען אונזער היים אויף דער ערד, וועלכע איז שוין אַזוי פיל דורכגעזאַפּט מיט יודיש בלוט.

אפרים גאלדשטיין.

Dr. Led. **H. ŁUBICZ**
ספּעצ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקה.
צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 141-32
נעמט אָן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאָכמ. און פון 5–8 אָווענד. זונטאָג פון 9–11 בייטאָג.

אונטער די פליגלען פון טויט

אין אמעריקא פער'משפט א שוואנגערע פרוי—דער טויט-אורטייל דארף אויסגעפיהרט ווערען דריי חדשים נאכ'ן געבורט פון קינד — די פער'משפט'ע זיצט אין „טויטען-הויז" און נייט העמדלעך פאר'ן נאך נישט געבוירענעם קינד

אין אַ תפיסה פון דער שטאַט קאָלאָמביאַ (אַמעריקע) זיצט איצט אַ 29-יאָהריגע פרוי, וועלכע דאַרף אין אַ פּאָר חדשים אַרום גיין אויף דעם עלעקטרישען שטוהל, זי זיצט איצט אין „טויטען-הויז".

אַרום דעם דאָזיגען ענין האָט זיך געשאַפען אַ געשפּאַנטע אויפמערקזאַמקייט איבער גאַנץ אַמעריקע, ניו-יאָרקער צייטונגען האָבען אהינגעשיקט ספּעציעלע קאָרעספּאָנדענטען געוואויר צו ווערען די איינצעלהייטען, צו רעדען מיט דער פער'אורטיילטער, צו באַשרייבען די גאַנצע געשיכטע.

פאַרוואָס? וואָס איז דער פּונקט וואָס ציהט אַזוי פיל אויפמערקזאַמקייט?

אמת, נישט אַזוי אָפט ווערען פרויען פער'משפט צום טויט, אין קאָלאָמביאַ איז נאָך ביז איצט קיין איין פרוי נישט געטויט געוואָרען אויף דעם עלעקטרישען שטוהל.

דאָס אַליין איז, אַלזאָ, אַ זעלטענהייט — אַ פרוי זאָל ווערען געטויט פאַר אַ מאָרד.

אָבער נישט אין דעם בעשטייט די סענסאַציאָנעלע זייט פון דער געשיכטע אין סאוטה קאַראָלינא. ס'איז דאָ אין דעם נאָך אַנ'אַנדער זאַך.

אַ קינד, וואָס איז נאָך נישט געבוירען געוואָרען, וואָס געפינט זיך נאָך ביי דער מוטער אין לייב — אָט דאָס קינד ציהט איצט די גאַנצע אויפמערקזאַמקייט צו זיך.

די פעראורטיילטע ביטריס פוירגוסאָן סנאַיפּס איז שוואַנגער, זי דאַרף אין מיטען פון חודש יאַנואַר האָבען אַ קינד, און איצט, אין די לעצטע מאָנאַטען פון איהר שוואַנגערשאַפט, דאַרף די פרוי איבערלעבען די שרעקען פון טויט.

דאָס אויספיהרען דעם אורטייל דאַרף פאָרקומען דעם 7-טען אַפּריל צו יענער צייט וועט דאָס קינד אַלט זיין דריי מאָנאַטען, און אָט דעמאָלט וועט דאָס קינד אָפּגעריסען ווערען פון דער מוטער'ס אָרעמס און וועט אָפּגעגעבען ווערען אין אַ יתומים הויז.

און דעריבער קומען איצט בקשות פון אַ סך פערזאָנען, פון פרויען-אָרגאַניזאַציעס און פון אַנדערע, אַז מען זאָל דעם טויט-אורטייל נישט דורכפיהרען, מען אַפּעלירט אין נאָמען פון קינד.

ווען ביטריס איז נאָך כמעט אַ קינד געווען האָט די פאַמיליע זי פערקנסט צו אַ יונגענמאַן, מיט וועמע זי האָט דריי קינדער, און איהר לעבען איז געגאַנגען נישט גוט, אויב זי ליידט שאַקע פון אינערליכער אויסגעריגטקייט, פון דערשיטערטע נערוען, דאַן האָט איהר לעבען איהר קראַנקען צושטאַנד נאָך פערגרעסערט, זי האָט דורכגעמאַכט אַ סך צרות.

דער מאַן איהרער איז געשטאָרבען, אויך די דריי קינדער זענען איבער נאָכ'ן צווייטען געשטאָרבען פון קראַנקהייטען, אָט דאָס אַלץ איז געווען אַ פרוי ברענגען אין אַ צושטאַנד פון צוזאַמענברוך,

פון היסטעריע, פון ווילדקייט.

עס זענען אַוועק עטליכע יאָהר און די פרוי האָט חתונה געהאַט מיט אַ צווייטען מאַן. שכנים זאָגען, אַז זי האָט מיט דעם צווייטען מאַן געלעבט גאַנץ גוט. זי האָט מיט איהם געהאַט אַ יונגעלע; און איצט דאַרף זי ווערען מוטער מיט אַ צווייטען קינד. זי איז נאָך קיין 29 יאָהר נישט אַלט, און שוין האָט זי פינף מאָל געשוואַנגערט און איז אַ מאַמע פון פינף קינדער, דריי זענען טויט — אָבער זי האָט זיי דאָך געהאַט געבוירען! דאָס בעווייזט וואָס פאַר אַ לעבען זי האָט געלעבט.

וואָס האָט פּאַסירט?

זי און איהר מאַן, צוזאַמען מיט צוויי פריינד זענען געפאָהרען אין אַנ'אויטאָמאָביל, דאַן זענען זיי אָפּגעשטעלט געוואָרען פון צוויי פּאָליציי-לייט,

מען האָט ביי זיי גענומען זוכען, אויב זיי האָבען נישט קיין משקה.

און דאַן איז ענטשטאַנען אַ געשלעג, איהר מאַן האָט אַ שטופּ-געגעבען אַ פּאָליציאַנט, האָט דער פּאָליציאַנט איהר מאַן אַ זעץ-געטון איבער'ן קאָפּ, ער איז געפאַלען אויף דער ערד. האָט די פרוי ווילד גענומען שרייען און האָט זיך געוואָרפען אויפ'ן פּאָליציאַנט, זי האָט אַ כאַפּ געטון פון פּאָליציאַנט דעם ביקס און אויסגעשאָסען. די ערשטע קויל האָט דעם פּאָליציאַנט פערוואונדעט, דאַן האָט זי אויסגעשאָסען אַ צווייטע קויל, און ער איז געפאַלען טויט.

אָט דערפאַר איז זי פערמשפט געוואָרען געטויט צו ווערען אויפ'ן עלעקטרישען שטוהל.

פאַר'ן געריכט איז געשטאַנען די פראַגע: איז די פרוי בעגאַנגען דעם מאָרד מיט בעדעכטונג, מיט אַ פּלאַן, מיט איהר ווילען, אָדער האָט זי דאָס געטון אין אַנ'אַנפאַל פון ווילדקייט, פון אויפגערעגטקייט, פון משוגעת?

דאָס געריכט האָט אָבער דערקלערט: „שולדיג אין מאָרד!"

איצט קאָכט עס מיט דער געשיכטע. די פרוי גרייט זיך צום טויט.

די מעשה דערפון איז, וואָס דער געשאָסענער איז געווען אַ פּאָליציאַנט, ווען ער וואָלט געווען אַ ציווילער מענש, וואָלטען די אַפּעלאַציעס אפשר געהאָלפען, אָבער ווי באַלד זי האָט געשאָסען אַ פּאָליציאַנט, צווייפעלט מען צי דער גובערנאַטאָר וועט איהר שענקען דאָס לעבען.

דערווייל זיצט זי אין „טויטען-הויז" און נייט העמדלעך פאַר'ן קינד, זי זעהן פאַר זיך דעם טויט און גרייט אָן ווינדעלעך, זי הערט ווי דער טויט גייט און קומט אַלץ נעהנטער צו איהר.

טויט און לעבען קומען צו איהר צוזאַמען, זי וויינט, זי כליפּעט און פאַר איהרע אויגען גייט דורך איהר גאַנץ ביטער לעבען.

מען גיט דערווייל אָן נייע אַפּעלאַציעס.

צי וועט זי געטויט ווערען?

דאָס קען מען דערווייל אויף גע'וויס נישט ענטפערען.

ווי אזוי פראפ. איינשטיינס פרוי האט געגעסען בלומען

א סענסאציאנעלער עפיזאד, וואס איז ערשט איצט בעקאנט געווארען

מ'דערציילט פון פרוי איינשטיין אַ שפּאַסיג מעשה'לע, וואָס האָט פּאַסירט פאַראַיאָהרען בעת'ן בעזוך פון פראָפ. איינשטיין אין אַמעריקא. מ'האָט דעמאָלט איינגעאָרדנט אַ גרויסן באַנקעט

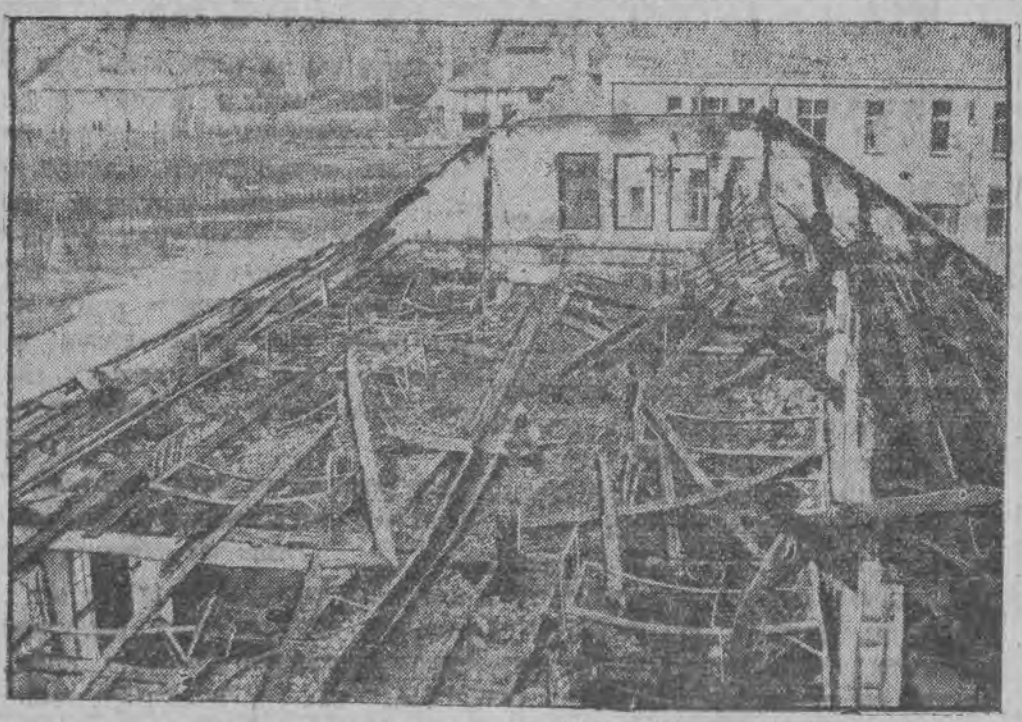

אין אלסמאאר (האלאנד) האט אַ שרפה חרוב געמאַכט א גרויס משוגעים-הויז

לכבוד די ווירדיגע געסט אין איינעם פון די גרעסטע ניו-יאָרקער האָטעלען, אַראַנזשירט דעם באַנקעט האָט די גרעסטע ניו-יאָרקער צייטונג „ניו-יאָרק טיימס" פערשטייט מען דאָך, אַז דאָרטען האָט שוין נישט געפעהלט פון פויגעל-מילך.

האָט אָבער די צייטונג געוואָלט בעווייזען אַ בעזונדער אויפמערק פאַר דער מאַדאַם איינשטיין און האָט איהר אַריינגעשיקט אַ קליינעם בוקעטעל פון די טייערסטע אַרכידייען, זי זאָל עס טראָגען אויפ'ן בוזים אין דער צייט פון באַנקעט.

האָבען די בלומען פערשפּעטיגט און זענען אָנגעקומען שוין אין דער צייט פון באַנקעט, דער קעלנער האָט עס דערלאַנגט דער פרוי איינשטיין אויף אַ טעלער.

די פראָפעסאָרשע האָט אַ פּנים אין איהר לעבען נישט אָנגעזעהען קיין אַרכידעען און ווייסענדיג, אַז אין אַמעריקע דערלאַנגט מען צום טיש אַ סך פערשידענע גרינסען צו עסען, האָט זי געמיינט, אַז דאָס איז אויך אַ מין „שאַר ירקות" און האָט אָנגעהויבען צופּען די בלומען און לייגען זיי אין מויל אַריין.

די געסט ביים טיש זענען געזעסען פערגאַפט און צוטומעלט, וואָס טוט מען דאָ? האָט עמיץ אַ וואונק געטון צום קעלנער און יענער האָט מיט זיין פּראָפעסיאָנעלען טאַקט אָפּגערוקט דעם טעלער און אַוועקגעשטעלט אָן אַ זייט.

דערמיט האָט זיך אָבער די געשיכטע נאָך נישט געענדיגט.

די אַרכידעען שטאַמען פון די הייסע געגענדען, און ווער ווייס, צי זיי אַנטהאַלטען נישט קיין שעדליכען גיפט?

האָט מען תיכף אָנגעקלונגען צו אַ שפּיטאָל דערציילט די מעשה און געפרעגט וואָס צו טון. פון שפּיטאָל האָט מען געענטפערט, אַז מ'זאָל פון ווייטענס אָבסערווירען די „פּאַציענטקע" און זעהן, צי זי וועט זיך נישט בייטען אין פּנים — אויב יאָ, האָט מען אָנגעזאָגט באַלדיגער מעדיצינישער הילף.

און די פראָפעסאָרשע האָט גאָרנישט געוואוסט, אַז דעם גאַנצען אָוועגד איז אַן אַ זייט געזעסען אַ דאָקטאָר און האָט פון איהר די אויגען נישט אַראָפּגענומען.

ס'איז אָבער אָפּגעגאַנגען גלאַט און מ'האָט די מעשה פערשוויגען.

י. גרים.

ווי מען האלט א מאן אין צוים

(ערצעהלונג נאכן פראנצויזישען

פון נ. פערלמאן

— 2. —

סילוויע האָט זיך אַרונטערגעלאָזט אויף אַ שטוהל און זיך פונאַנדערגעוויינט.

— אַזוי גאָר? — האָט דער פאָטער אַרויסגעבראָמט. — איך וועל זיך שוין דורכריידען מיט איהם... איך וועל איהם ווייזען, וואָס עס הייסט שרייען אויף מיין טאָכטער...

אָבער די פרוי האָט מיט דער האַנד איהם געגעבען אַ צייכען, ער זאָל שווייגען. זי האָט מיט געשפּאַנטער אויפמערקזאַמקייט געהאַט אויסגעהערט וואָס די טאָכטער האָט דערציילט. סילוויאַס טרעהרען האָבען איהר אַוודאי שטאַרק געריהרט, זי האָט זיך אָבער איינגעהאַלטען צו פערבלייבען רוהיג. זי איז צוגעגאַנגען צו דער טאָכטער און האָט זי אָנגענומען צאַרט ביי די הענד.

— מיין טייער קינד, — האָט זי אָנגעהויבען, — דאָס אַלץ, וואָס דו האָסט אונז דערציילט, איז גאָרנישט... איך קען דיר פערזיכערן, אַז ס'איז גאָרנישט מיט גאָרנישט... איך האָב, מיין קינד, איין זאַך אין זינען, — און דאָס איז, אַז דו זאָלסט זיין גליקליך... עס וואָלט אַפּשר געווען לעכערליך און נישט רעכט פון מיר, אַז איך זאָל זיך איצט אַריינמישען צווישען דיר און דיין מאַן און שפּילען פאַר איהם די ראָלע פון אַ שוויגער... איך האָב דאָ גאָרנישט וואָס צו טון... מיט מיין אַריינמישען וועל איך דאָ נאָך קאַליע מאַכען... איך מוז דיר אָבער, קינד מיינס, אויפקלערען די גאַנצע זאַך און אָנווייזען דיר אַזוי דו דאַרפסט זיך בעגעהן, און אַליין זאָל דיין פיין און שעהן... אַלעקס איז אַנ'אָרענטליכער יונגערמאַן, מיט אַ סך גוטע מעלות. ער האָט דיך שטאַרק ליב, און דו דאַרפסט לעבען מיט איהם גליקליך... נאָר אַ קליין ביסעל געדולד און שכל, ווייסט איהם קענען האַלטען אין צוים... דיין מאַן, פערשטעהסטו, האָט איך אַ ווילען... פאַר וואָס, קינד מיינס, זאָלסטו זיך איהם שטעלען אַנטקעגען?... מיט שלעכטען וועסטו גאָרנישט מאַכען... דיין עקשנות וועט איהם נאָך מעהר אויפהעצען... צו וואָס עיך איינשפּאַרען, ווען אַפילו דו זאָלסט זיין גערעכט?

— אָבער איך בין דאָך טאַקע גערעכט! — וואָס סילוויע, וויינענדיג, אַראָכגעזאָגט.

— דו זאָלסט, אַז דו ביזט גערעכט, מאַן דיין [illegible]

אינגאַנצען אָן, ווער עס איז גערעכט?... גיב איהם נאָך אין עפּעס אַ קלייניגקייט, וויין איהם אַ גוט די ביזט, וועט ער שוין נישט זאָגען דיר אָפּזוזאָגען און וועט דיר הונדערט מאָל מעהר נאָכגעבען.... פערשפּעטיגסט, אַ שטייגער, צו קומען אַהיים?... לויף אַריין אַ פערסאַפּעטע אין הויז און זאָג איהם ווי אַזוי דו האָסט זיך געיאָגט. ווייל דו האָסט געוואוסט, אַז ער איז אומרוהיג.... וואַרט נישט ביז וואַנען ער וועט נעהמען זיך בייזערען אויף דיר... ער זאָגט, אַז דיין קלייד איז צו-אָפּען? וואַרף אַרויף די שולד אויף דער שניידערין... קענסט איהם אויך צוליב טון און אָנטון אַ שפּילקע. דאָס וועט נישט מאַכען דאָס קלייד אַנדערש, אָבער ער וועט זיין צופרידען. האָסט געטאַנצט מיט פיליפּען? ביי דער ערשטער קרומער מינע, וואָס דו האָסט דערזעהן אויף אַלעקסעס פּנים, האָסטו איהם בעדאַרפט אָנקוקען פערוואונדערט און זאָגען צו איהם מיט אַ געלעכטער: „ער איז מיר גאָרנישט וויכטיג... אַ פריינד, ווייס איך, דאָרט, פון אַמאָל... כאַכאַ... וועסט דאָך מיר נישט זאָגען, אַז דו ביזט איפערזיכטיג אויף איהם?... מיר האָבען ביידע געטאַנצט ווען מיר זענען אַלט געווען 10 יאָהר".... און אַנ'אַנדערש מאָל טאַנצט מען טאַקע אַביסעל מיט אַנ'אַנדערען. דו ביזט, סילוויע, צו אָפּענהערציג, צו באַאיילט, דו זאָגסט אַרויס אַלץ, וואָס דו טראַכסט. דו זאָגסט אַרויס מיינונגען, פערטאַגסט דיין רעכט. אָבער צו וואָס טויג עס דיר? איך זאָג דיר באַראַמאָל, מען דאַרף אַנטווענדען אַביסעל שכל. מען באַדאַרף גלויבען, אַז זיי זענען די שטאַרקע און מיר — די שוואַכע, אָט די שוואַכקייט אונזערע בעדאַרפען מיר אויסצונוצען. מען מאַכט זיך ווער, אַז מען פאָלגט דעם מאַן, אָבער אין דער אמת'ען פיהרט מען איהם אויפ'ן שטריקעל, — אָט דאָס, גלויב מיר, איז פאַר די מעהרסטע פרויען דער סוד פון אַ רוהיג, גליקליכען לעבען...

דאָ איז עמא האָטאַ ענטשוויגען געוואָרען. איהר בליק איז צופעליג געפאַלען אויף איהר אַלטען מאַן.

אַ פּאַנטאָפעלהעלד, מיט דעם פערלאָשענעם צ...

גאַר צווישען זיינע פינגער, האָט ער זי אָנגעקוקט מיט אַ פּאָר אויגען, אויסגעפּוישטע פון פערוואונדערונג.

עמא האָט אויפגעציטערט. די גאַנצע צייט, וואָס זי האָט געהאַט „אויפגעקלערט" איהר טאָכטער, האָט זי זיך גאָרנישט געכאַפּט, אַז דער מאַן, איהרער איז געווען דערביי און האָט אַלץ געהערט. אין איילעניש צו בערוהיגען די טאָכטער, איהר אַריינגעבען שכל, האָט זי געפּלערט און נישט גערעכנט, אַז מיט יעדען וואָרט, וואָס זי האָט אַרויסגעזאָגט, האָט זי אויפגעדעקט פאַר'ן מאַן עפּעס אַזוינס, וואָס ער האָט עס ביז איצט נישט געוואוסט. אוי דער מאַן האָט אַמאָל געקעמפּט געגען אויסגעבלייזטע קליידער, געגען יונגעלייט, וואָס האָבען זיך פערהאַלטען צו-היימיש מיט זיין ווייב... אין איין מאָמענט האָט זי אויפגעדעקט פאַר איהם דעם סוד פון זייערע דרייסיג יאָהר שלום-בית... ער איז שטענדיג געווען אַזוי שטאָלץ מיט זיין ראָלע פון אַ באַלעבאָס, פון אַ דעה-זאָגער אין הויז... אָבער, וואָס פאַר אַ ווערט, — האָט ער זיך איצט געפרעגט מיט אַנגסט, — האָט געהאַט אַזאַ מין דעה-זאָגעריי? און ווער ווייסט, ווי ווייט עמא האָט געטריבען איהר שפּיל צו פיהרען איהם אויפ'ן שטריקעל?...

עמא האָט איהם ווידער אָנגעקוקט און גע-טון אַ לייכטען ציה מיט די אַקסעל.

„הם... — האָט זי געטראַכט — איצט מעג ער ווייסען... עס איז שוין מעהר נישט וויכטיג"...

ווען זיי זענען אָבער פערבליבען אַליין, האָט זי פונדעסטוועגען געפּרובט זיך פערענטפערען.

— איך האָב געמוזט אַזוי ריידען צו סילוויען. — האָט זי געזאָגט, — איך האָב געמוזט איהר געבען אַנ'עצה ווי אַזוי צו בענעהמען זיך מיט'ן מאַן. אַלעקס, פערשטעהסטו, איז אַזאַ בערוגקטער מענש...

— איך בעט דיך, ערקלער מיר גאָרנישט... — האָט דער מאַן, נאָך אַלץ אַנ'אויפגערעגטער, איהר איבערגעשלאָגען.

זי האָט איהם בעטראַכט מיט אַ שאַרפען בליק, דערנאָך האָט זי אַ מיכעל געטון מיט אַ האַלבען שמייכעל און אַרויסגעזאָגט שטיל:

זענען מיר האָבן אָבער די אַלע

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג!
מעכטיגע דראַמע אויפ'ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון בעקאַנטען רוסישען שרייבער
א. נ. Szołochow
„די ליבע און די נקמה פון א דאנער קאזאק"
פילם פון דער פּראָדוקציע „Sowkino" אין מאָסקווע.
דער פילם ווערט אילוסטרירט מיט אָריגינעלע לידער אויסגעפיהרט פון בעריהמטען
רוסישען כאָר
פון דער גרויסער אָפּערע אין מאָסקווע.
אין די הויפּטראָלען: די בערייהמטע אַרטיסטען:
A. Cesarskaja, H. Podgornyj i E. Maksymow.
אכטונג: צום ערשטען מאָל אויפ'ן עקראַן הערט מען בערערע און בעזונגען רוסישע לידער.
יעדער קינאָ-ליבהאַבער מוז דאָס בילד זעהן.
קורצליך: „לופּטשיק 3 .L. A"
אַנהויב פון די סעאַנסען טעגליך 4 נאָכמיטאָג
שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער בייטאָג.

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

מאָנטאָג 9 יאַנואַר — יא טבת תרצ"ג

זון־אויפגאַנג 7.45
זון־אונטערגאַנג 3.39

אין פערלויף פון א חודש וועט לאָדז האָבען א הויפּט־רב

נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג

נעקסטן פאַרמיטאָג איז פאָרגעקומען אַ כּודר־דיגע זיצונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג. אָפּוועזנד איז געווען דאָזאָר רומקאָווסקי און דער פערטרעטער פון ראַבינאַט.

פאַר'ן צוטרעטען צו דער טאָג־אָרדנונג פרעגט דאָזאָר פּליוואַצקי, צי דער ראַבינאַט פיהרט די השגחה איבער דער כשרות אין די אינסטיטוציעס, וועלכע ווערן סובסידירט דורך דער קהלה.

דער פּרעזעס מינצבערג ערקלערט, אַז אַזאַ בעשלוס איז נאָך נישט אָנגענומען געוואָרען דורך דער קהלה־פערוואַלטונג, די פראַגע איז נאָר אַמאָל בערירט געוואָרען, אויפ'ן פאָרשלאַג פון דאָזאָר פּליוואַצקי ווערט בעשלאָסען די דאָזיגע פראַגע צו שטעלען אויף דער טאָג־אָרדנונג פון דער נאָהענטסטער זיצונג. נאָך אַדורכלייענען דעם פּראָטאָקאָל ווערט איבערגעלייענט די ווענדונג פון סטאַראָסטאַ, אַז לויט'ן צירקולאַר פון דער וואָיעוואָדזשטווע מוז די קהלה־פערוואַלטונג

תיכּף בעזעצען אין לאָדז דעם פּאָסטען פון אַ הויפּט־רב

און אַדורכפיהרען די וואַהלען פון מורה־הוראות.

דער דאָזיגער צירקולאַר איז שוין אייגענטליך אַנ'אַלטער. עס האָט איהם נאָך בעקומען די לאָדזער צייטווייליגער קהלה־פערוואַלטונג אָבער זי האָט נישט געהאַט די מעגליכקייט אַדורכצופיהרען די וואַהלען פון רב און מורה־הוראות. איצט האָט דער סטאַראָסטאַ מיט אַ בריף פון 5. יאַנואַר בעפוילען דעם ענין צו ערלעדיגען אין פערלויף פון 3 טעג.

וויצע־פּרעזעס בערגער האַלט, אַז מ'דאַרף זיך ווענדען צו דער סטאַראָסטאַ, אַז די קהלה־פערוואַלטונג זאָל בעקומען אַ חודש צייט צו ערלעדיגען דעם ענין, ה' בערגער האַלט, אַז מ'דאַרף האָבען צייט אויף צו פיהרען אונטערהאַנדלונגען, אַז די קאַנדידאַטור פון הויפּט־רב זאָל אָנגענומען ווערען איינשטימיג, ערשט נאָכ'ן ערלעדיגען די פראַגע פון רב, וועט קענען ערלעדיגט ווערען דער ענין פון מורה־הוראות

דאָזאָר רוס האַלט, אַז די פראַגע דאַרף מען נישט אָפּהענגיג מאַכען פון ערלעדיגען די פראַגע וועגען מורה־הוראות, וועלכע קען באַלד ערלעדיגט ווערען, ס'איז נישט דערלאָזבאַר, אַז די מורה־הוראות זאָלען נאָך ביז היינט זייער שכירות נעהמען פון דער פּאָזיציע אונטערשטיצונגען

ס'ווערט בעשלאָסען צו בעטען די סטאַראָסטווע אַ חודש צייט אויף אַדורכצופיהרען די וואַהלען פון אַ רב און דאַן וועט ערלעדיגט ווערען דער ענין פון די מורה־הוראות.

דאַן ווערט גענומען צו קענטניש דער צירקולאַר פון דער וואָיעוואָדזשטווע וועגען דעם

ווען ס'קען זיין א עופות־שוחט

לויט דעם דאָזיגען צירקולאַר מוז אַ שוחט אינטער־ליגען פאָלגענדע בעשטימונגען: אין קהלות, וועלכע האָבען שוין איבערגענומען די שחיטה מוז דער שוחט זיין אַ בעאַמטער פון דער קהלה און האָבען אַ בעפולמעכטיגונג פון רב, אַז ער מעג שעכטען, אין קהלות, וואו די שחיטה איז נאָך נישט איבערגענומען, מוז דער שוחט האָבען אַ בעפולמעכטיגונג אַז ער מעג שעכטען, אין צירקולאַר ווערט אויך געזאָגט, אַז ס'טרעפען פאַלען ווען מען כאַפּט אַ ווינקעל־שוחט ביי דער אַרבייט, פערטיידיגט ער זיך, אַז ער שעכט אויף טריפה, אין אַזאַ פאַל וועלען שוחטים בעטראַכט ווערען אַלס האַנדווערקער־קצבים און וועלען מוזען האָבען אַ פּאַטענט און לוצענציע. די שוחטים, וועלכע וועלען עובר זיין אויף די דאָזיגע פאַרשריפטען, וועלען בעשטראָפט ווערען מיט אַ חודש אַרעסט און 1000 זל. שטראָף.

אַרויסגעטרעטען פון יודישען גלויבען

ס'ווערט גענומען צו קענטניש די מיטיילונג פון סטאַראָסטאַ, אַז אברהם יוסף דאַבּזשינסקי, אדוו. יעזשי פרידע און זיין פרוי עליזאַ יאַנינאַ פרידמאַן און פרוי לאַנגראַט זענען אַרויסגעטרעטען פון יודישען גלויבען און זענען צו קיין שום גלויבען נישט צוגעטרעטען

ס'ווערט אויך גענומען צו קענטניש, אַז נאָך די אונטערהאַנדלונגען וואָס האָבען געפיהרט סעק. נאַדעל און רעפערענט שפּער מיט די פאָרשטעהער פון מאַגיסטראַט, האָט דער מאַגיסטראַט מסכים געווען איבערצוגעבען דער יודישער קהלה אַ רשימה פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאָדז, כדי איינצופיהרען די עווידענץ פון דער יודישער בעפעלקערונג כדי איבערצונעהמען די רשימה האָט די פערוואַלטונג אַסיגנירט אַ סומע פון 7500 זלאָטעס.

ס'ווערט בעשלאָסען צו געבען אַן איינמאָליגע סובסידיע פון 200 זלאָטעס דעם לעגאַן אויפ'ן נאָמען פון בערעק יאָסעלעוויטש

דאַן ווערט בעטראַכט די ווענדונג

פון לאָדזער רעטונגס־קאָמיטעט

וועגען אַ סובסידיע פון 10 טויזענד זלאָטעס.

דאָזאָר רוס לעגט פאָר צו געבען אַן אונטערשטיצונג פון 1000 זלאָטעס, דער דאָזיגער פאָרשלאַג ווערט אונטערשטיצט דורך די דאָזאָרעס שוויאַטלאָווסקי און גלאַטמאַן

ס'ווערט אָנגענומען אַ בעשלוס, אַז היות ווי די לאָדזער קהלה־פערוואַלטונג האָט אַן אייגענע גמילות־חסדים־קאַסע וואָס אַרבייט מיט אַ קאַפּיטאַל פון 100 טויזענד זלאָטעס, קען די קהלה איצט נישט אונטערשטיצען דעם רעטונגס־קאָמיטעט, הגם די פערוואַלטונג אַנערקענט די נויטווענדיגקייט און וויכטיגקייט פון די גמילות־חסדים־קאַסעס

דאַן ווערט בעטראַכט די ווענדונג

לעמבערגער ספּאָרט־פעראיין „חשמונאי"

וועלכער בעט אַ סובסידיע אויף צוריק אויפצובויען איהרע טריבונעס, וועלכע זענען אונטערגעצונדען געוואָרען דורך די כוליגאַנעס, בעת די אַנטיסעמיטישע אונרוהען אין לעמבערג.

פּרעזעס מינצבערג לעגט פאָר אַזאַ אונטערשטיצונג צו געבען, דער פאָרשלאַג ווערט אונטערשטיצט דורך דאָזאָר גלאַטמאַן, די מעהרהייט וואַרפט אָבער דעם פאָרשלאַג אָפּ

ס'ווערט איבערגעגעבען דער ווירטשאַפטס־קאָמיסיע דער ענין וועגען אַדורכפיהרען אינוועסטיציעס אין זויגלינג־היים וואָס ווערט אָנגעפיהרט דורך „טאָז"

דאַן רופט אַרויס אַ גרויסע דיסקוסיע

די פראַגע פון „העלענובעס"

וועלכע האָט גענומען פון דער קהלה געלד פאַר אַ קינד אין פערלויף פון 4 יאָהר און דאָס קינד איז נאָר דאָרט געווען אַ האַלב יאָהר.

דאָזאָר רוס, האַלט, אַז דער ענין דאַרף אָפּגעלעגט ווערען ביז ס'וועט קומען וועגען דער פראַגע אַן ענטפער פון „העלענובעק", ווייטער טאַדעלט דאָזאָר רוס די האַנדלונג פון פּרעזעס, וועלכער האָט געוואוסט, אַז העלענובעק נעהמט געלד און וועגען דעם נישט מיטגעטיילט דער קהלה־פערוואַלטונג, דאָס בעווייזט, אַז דער פּרעזעס האָט געוואָלט ספּעציעל אָפּטון עפּעס אַ שפּיצעל דעם דאָזאָר רומקאָווסקי, דאָס איז נישט עטיש.

דעם פאָרשלאַג פון דאָזאָר רוס אָפּצולעגען דאָס בעטראַכטען דעם ענין ווערט אונטערשטיצט דורך דאָזאָר גלאַטמאַן

ס'ווערט אָנגענומען אין דעם ענין פאָלגענדע רעזאָלוציע פון וויצע־פּרעזעס בערגער, אַז די קהלה פערוואַלטונג פערורטיילט די האַנדלונג פון דער פערוואַלטונג פון „העלענובעק" און איז עמפּערט צוליב דער דרייסטקייט פון ה' רומקאָווסקי אָנצורופען די האַנדלונג פון פּרעזעס מינצבערג אַלס פּראָוואָקאַטאָרישע, ביי דער דאָזיגער געלעגענהייט דריקט אויס די פערוואַלטונג איהר פולסטער צוטרוי דעם פּרעזעס מינצבערג

וועגען דער קוילען־אַקציע

איז בעשלאָסען געוואָרען אַז דאָס פּרעזידיום פון דער קהלה־פערוואַלטונג זאָל פיהרען אונטערהאַנדלונגען מיט קוילען־פירמעס וועגען צושטעלען דעם נויטיגען סכום קוילען און בעאויפטראַגען די סאָציאַלע הילפס־קאָמיסיע אויסצואַרבייטען אַ גענויעם פּלאַן פון פונאַנדערטיילען די קוילען.

צוגאַב־פּאָבאָר־קאָמיסיע

(א) דעם קומענדיגען דאָנערשטאָג, דעם 12 ד. ח. 8 אינדערפריה, הויבט אָן צו אַמטירען אין לאָקאַל אויף קאָסטשושקי 10, אַ צוגאַב־פּאָבאָר־קאָמיסיע פאַר פּ.ק.או. לאָדז, שטאָדט 1.

עס זענען זיך מחויב צו מעלדען די פּאָבאָר־ראָוויצעס פון יאָהרגאַנג 1911 און עלטערע, וועלכע האָבען זיך לעת עתה נישט צוגעשטעלט צו אַ מיליטערישער איבערזיכט, האָבען נישט רעגולירט זייער מיליטער־פליכט, וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פּאָליציי־קאָמיסאַריאַטען, און האָבען בעקומען נאָמענטליכע אויפפאָדערונגען פון זייער שטאָטישער סטאַראָסטווע.

לעצטע וואָר צום איבערקוקען די פּאָבאָר־רשימה

(א) מיר דערמאָהנען די פּראַינטערעסירטע פּערזאָנען, אַז נאָר ביז'ן 15 ד.ח. בלייבט אויסגעלייגט, צום איבערזיכט, די רשימה פון פּאָבאָר־פליכטיגע פון יאָהרגאַנג 1912.

די פּראַינטערעסירטע בעדאַרפען זיך צו מעלדען אין מיליטער־ביוראָ ביים מאַגיסטראַט אויף זאַוואַדזקאַ 11, צימער 6 פון 8 פריה ביז 6 מיטאָג בכדי אריינצוטראָגען עווענטועלע פאַרבעהאַלטען אָדער אויסבעסערונגען.

אַ שרפה אין דער עלעקטרישער מיהל

אויף מיעלטשאַרסקיעגאָ גאַס

(2) נעכטען בייטאָג איז די צענטראַלע פון די פייערלעשער־אָבטיילונגען אַלאַרמירט געוואָרען וועגען אַ שרפה אין דער עלעקטרישער מיהל אויף מיעלטשאַרסקיעגאָ 1 (די מיהל געהערט צו אַ געוויסען קאַראָל פראַנק).

די 1 און 2 פייערלעשער־אָבטיילונגען האָבען נאָך אַנדערטהאַלבען שעה פון אָנגעשטרענגטער אַרבייט דאָס פייער ליקווידירט.

עס זענען טיילווייז פערברענט געוואָרען די איינאָרדנונג פון דער מיהל און די זאַפּאַסען פון תבואה און מעהל.

די גרויס פונם היזק איז לעת עתה נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

די שרפה זאָל האָבען ענטשטאַנען פון אַ קורץ שלוס.

300 קינדער בעקליידט געוואָרען

אויף דער נעכטיגער פייערליכער בעקליידונג פון „מלבוש־ערומים"

די „בעקליידונגס־צערעמאָניע" דאַרף פונדעסטוועגען בעזייטיגט ווערען!

אין גרויסען זאַל פון יודישען בעקער־צעך (פּילסודסקא 56) איז נעכטען פאָרגעקומען די היי־יאָהריגע פייערליכע ווינטער בעקליידונג פון „מלבוש ערומים".

צו דער בעקליידונג זענען איינגעלאַדען געוואָרען דעלעגאַציעס פון פילאַנטראָפּישע פעראיינען, פאָרשטעהער פון דער יודישער פּרעסע און געסט. די בעקליידונג האָבען אויך בייגעוואוינט די אָרימע קינדער מיט די עלטערן.

ס'וואָלט טאַקע כדאי געווען, אז אין דער צוקונפט, זאָל די פערוואַלטונג פון „מלבוש ערומים" ענדערען דעם „סיסטעם" פון דער בעקליידונג. מיר מיינען עס טאַקע אַקעגען דעם, וואָס די בעקליידונג טון בייוואוינען די אָרימע קינדערלעך, וועלכע הערען אויס די רעדעס וועגען אָרימקייט, נויט, און פילאַנטראָפּישע הערען און דאַמען, וואָס קויפען זיך עולם־הבא... און די צערעמאָניעס ביים בעקליידען, וועלכע זענען אַבסאָלוט איבעריג.

דאָס אָרימע קינד דאַרף נישט וויסען, אז וואוילטעטיגע דאַמען האָבען זיך ביים אָנטון איהם דאָס פּעלטענדעל, „געקויפט עולם־הבא". די רעדעס ווירקען זעהר שלעכט אויף דעם קינד, און דאָס דאַרף בעזייטיגט ווערען!

6 אַוו. ווערט די פייערליכע בעקליידונג געעפענט דורכן פּרעזעס ה' איזאַק רייטבערגער, וועלכער אַפּעלירט צו דער יודישער געזעלשאַפט, אונטערצושטיצען די בעקליידונגס־אַקציע פון „מלבוש־ערומים". דער פּרעזעס בעמערקט דערביי, אז נישט קוקענדיג אויף דעם שווערען קריזיס, ווערען היינט בעקליידט 300 קינדער. די בעקליידונג בעשטאַנד־ט פון: אַ פּאַלטאָ (אָדער קלייד), אַ העמד, שיך, זאָקען און אַ שאַל.

דער עהרען־סעקרעטער ה' לובינסקי רעדט וועגען די שוועריגקייטען ביים זאַמלען די סחורה צו דער בעקליידונג, און לעגט פאָר צו בעעהרען די פאַרשטאָרבענע וויצע־פּרעזעסן: יאַקובאָוויטש און סאַלאָמאָנסקי. די פערזאַמלטע בעעהרען זיי מיט אויפשטעהען פון די ערטער. דער רעדנער בעמערקט אויך, אַז די פערוואַלטונג האָט בעשלאָסען צו עפענען אַ וואַרים שטוב פאַר אָרימע שול־קינדער.

מיט אַ רעדע איז דאַן אַרויסגעטרעטען ה' יודעל גראַמאַן.

נאָך דעם, ווי ס'רעדען נאָך די ה"ה: טאַבּטערמאַן, קאַהאַן און אַנדערע, האַלט פּרעזעס רייטבערגער דאָס שלוס־וואָרט, און מ'טרעט צו דער בעקליידונג. מיט דעם איבערשניידען די בענד צום מלבושים־לאַגער, ווערט בעעהרט דער עהרען־פּרעזעס יהושע שטיינבערג. ס'ווערען דאַן אַריינגעפיהרט צוויי בעקליידעטע קינדערלעך: אַ יונגעלע מיט אַ מעדעל, מיט וועלכע ה' שטיינבערג מאַכט אַ ברכה: „מלבוש־ערומים" און אַ שהחיינו, און דאַן בעקומען די קינדער פערפעקטע פּעקלעך לויט נומער.

קאַמעראַל־און קליינ־קונסט־טעאַטער

„אַראַראַט"

קינסטל. אָנפיהרונג: משה בראָדער ... אַל. 1־מער מאַי 2.

היינט, מאָנטאָג, 9.45 אָוונד

גרויסע הנחה־פאָרשטעלונג

פון 49 גר. ביז 2 זל.

אַ אַקס פאַר אַ גראַשן

רעוויו אין 2 טיילען, 16 בילדער

מוזיק־קאָמפּאָזיטאָר: דוד בייגעלמאַן. דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: א. הענדלער

קינסטלערישער [illegible]. בילעטן צו בעקומען אין קאַסע פון קאַמעראַל־טעאַטער

היינט און פאָלגענדע טעג!

פילם־מייסטערווערק פון רעזשי S. Van Dyke א. נ.

NENITA

די בלום פון האַוואַנאַ

סימפאָניע פון לידער, ליבע און טענץ, געשאַפען אויפ'ן גרונד פון לעבען און זיטען פון די איינוואוינער פון די אינזלען אויף די ווייטע צפון־ימים.

אין די הויפּט־ראָלען:

LUPE VELEZ,
LAWRENCE TIBET,
ERNEST TORRENCE

אויסער פּראָגראַם: קלאַנג־צוגאַבע און לאַנד־אַקטואַליטעטן.

פערקלענערטע פרייזען פון די פּלעצער. הנחה־בילעטן גילטיג אָהן בעגרענצונגען. אָנהויב אין שבת און זונטאָג 1 בייטאָג, אין געוו. טעג 4.30 אַ זייגער נאָכמיטאָג. דער זאַל איז גוט בעהייצט.

די ווינטער-מכביה'דע איז זאקאפאנע

וועט איבערראשען אלע וואס וועלען זיך איז איהר בעטייליגען

די שפאנונג צו דער ווינטער-מכביהדע האלט נאך אלץ אן אין דעם זעלבען פערנעהם ווי באלד אין [illegible] ווען ס'איז בעקאנט געווארען, אז די מכביה . וועט פארקומען אין זאקאפאנע.

די שפאנונג פערשטארקט זיך אלץ ווייטער ווייל וואס א טאג ווערט אלץ מעהר בעוואוסט ווער ס'וועט אלץ אנטיילנעהמען אין דער מכביהדע און יואס פארא ספארט-אימפרעזען ס'וועלען פארקומען.

אט למשל ווייס מען שוין איצט זיכער, אז די בעסטע יודישע וועלט-ספארטלער אין ווינטער-ספארטען וועלען קומען צו דער מכביהדע און וועלען זיך פערמעסטען מיט די כוחות.

אין פוילען ווערט צוגעגרייט א ספעציעלע עקספעדיציע וואס ווערט איצט טרענירט און וויל נעהמען א געהעריג ארט אויף דער ווינטער-מכביהדע.

צוליב'ן גראנדיעזען פערנעהם פון דער מכביהדע קלויבען זיך טאקע טויזענדער טוריסטען פון דער גאנצער וועלט און אויך פון פוילען.

די אנפיהרונג פון דער מכבי'הדע האט גע-זארגט דערפאר, אז אלע וואס דעקלארירען זיך צו פאהרען דורכ'ן „מכבי"-פערבאנד זאלען ווי געהעריג איינגעארדענט ווערען און ס'זאל צו קיין שום מיספערשטענדעניש נישט קומען.

אין לאדז נעהמט אן אנמעלדונגען א ספע-ציעלער רעפערענט פון „מכבי"-פערבאנד, וועלכ"ר אמטירט טעגליך צווישען 4 און 7 אין אוונט אין לאקאל פון וואגאן-לי, פיעטריקאווער 64.

קאמבינאציע מיט א פאליציי-קאלענדאר

פון וועלכען די פאליציי ווייסט גארנישט צו זאגען

(א) ס'איז שווער, ס'איז ביטער, ס'איז שוין נישט איבערצוהאלטען — זוכט מען פרנסות, פרנסות, פרנסות זייטיגע, מעג זיין פון הינטען-פרום, מעג זיין אפילו פון „פיצען-זייט"...

מיט איין ווארט: פון א קאזאק — אבי צום לעבען!

האבען זיך געוויסע לייט געמאכט א געשעפט פון אפדרוקען און פערשפרייטען א לוח מיטן נא-מען „פאליציי-קאלענדאר פאר די פוילישע בירגער."

עס איז געמאכט געווארן משמעות מיט דעם מיין און אויסרעכנונג, אז דער פרט, וואס דער קאלענדאר איז א פאליצייאישער, וועלען איהם די בירגער — וואלענס-נאלענס — גערן קויפען...

פאליציי אבער גופא האט קיינעם נישט גע-געבען קיין פולמאכט אויף צו דרוקען און פער-שפרייטען אזא קאלענדאר, די ווייסט נישט וואס צו זאגען וועגען דעם ענין, און דעריבער איז איצט פעראָרדענט געווארן אנ'אויספארשונג, בכדי צו אויסזוכען די שולדיגע דרוקער און פערשפרייטער פונ'ם פאליציי-לוח, און זיי וועלן צוגעצויגען ווער צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט.

געהיימניש פון דער טאקסובקע נ"ר 177

געפונען ליגען איז דעם אויטא א געשאכטענעם שאפער

(2) עהערנעכטען ביינאכט האט מען אויף דעם פעלד ביי דער דאמבראווסקא גאס אין דער טאקסובקע נומער 177, געפונען ליגען דעם שאפער באגוסלאוו ווענדזשיש (סטארא-וואולפשאנסקא 5 מיט אנ'איבגעשניטענעם האלז.

וואס מיט איהם איז געשעהן קאן מען גענוי נישט פעסטשטעלען, ווייל ער איז אהן בעוואוסט-זיין, און מען האט איהם אין א געפעהרליכען צו-שטאנד אפגעפירט אין שפיטאל אויף זאגאיניקאווא.

לויט השערות אבער און קלאנגען, זאל ער האבען אפגעפירט 3 שכורים אויף דער דאמבראוו-סקיעגא גאס, און בעת מ'האט איהם געדארפט בעצאהלען פארן קורס, איז צווישען איהם און די בנילופינדיגע פאסאזשירען אויסגעבראכען א קרי-געריי, אין רעזולטאט פון וועלכע איינער פון זיי האט אנגעהויבען צו שיסען אויפ'ן שאפער, און איינער האט זיך אויף איהם ארויפגעווארפען און איבערגעשניטען דעם האלז.

די קוילען האבען דעם שאפער נישט גע-טראפען, אבער אין דער טאקסובקע גופא זענען פאקע דא לעכער פון קוילען.

ווענדזשיש, ווי געזאגט, געפינט זיך אין שפיטאל, און ס'איז קנאפ די האפנונג, אז מ'זאל איהם קאנען הערהאלטען ביים לעבען. דעריבער האט די אויספארשונגס-מאכט א שווערע הלכה מיט'ן דערגיין, ווער און וואו די מערדער זענען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ש. יאנקא-לעוויטש (אלטער מארק 9), ל. שטעקעל (לימא-נאווסקיעגא 37), ב. גלוכאווסקי (נארוטאוויטשא 6), ס. האמבורג (גלובנא 50), ל. פאוולאווסקי (פעט-ריקאווער 307), א. פיאטראווסקי (פאמארסקא 91).

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט גנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8–2 און פון 5– 9 אוונד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

יודיש טעאטער „סקאלא", שרודמיעסקא 15
גאסטשפילן פון די בארימטע ארטיסטן
חנה לערנער און דוד זיידערמאן
צוזאמען מיטן גאנצן אויסגעצייכנטען אנסאמבל. היינט, מאנטאג, 9 אוונט היינט!
גרויסע פאפולערע פארשטעלונג!
פרייזען פון 60 גר. ביז 220
די גרעסטע אטראקציע! די גרעסטע סענסאציע! אויסערגעוועהנליכער סוקצעס!
היינט צום 5-טען מאל!
באנדיט-דזשענטעלמען
סענסאציאנעלע פיעסע אין 3 אקטן מיט געזאנג פון י. זאגראניטשני.
סענסאציאנעל! שפאנענד! אינטערעסאנט!
בילעטן צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

תיקון טעות

אין דער אילוסטרירטער ביילאגע אין פריי-טאגדיגען נומער „נייער פאלקסבלאט" האט זיך אונטער איין אילוסטראציע געפונען אנ'אונטער-שריפט: „דער ענגלישער קרוינפרינץ און זיין פרוי".

דאס איז א פעהלער. ס'האט געדארפט זיין „דער בעלגישער קרוינפרינץ און זיין פרוי". ווי בעקאנט איז דער ענגלישער קרוינפרינץ אנ'אלטער בחור.

אוועקגעפאלען פאר הונגער

(2) נעכטען איז נעבען 11 ליסטאפאד 116 אוועקגעפאלן פאר הונגער דער היימלאזער בער-נארד ליסאווסקי (38 יאהר אלט).

פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין דעם שטאטישען זאמעל-פונקט.

(א) דאסזעלבע איז אויך געשעהן אויפ'ן לעאנארד-פלאץ מיט דער 72-יעהריגער קאטאזשינא מיערטשיק.

פער'סמ'ט מיט גאז

(א) מחמת'ן נישט פערדרייען צו דער צייט דעם גאז-קראן אין דער קיך, איז פונ'ם גאז שטארק פער'סמ'ט געווארען א געוויסע שרה באריאש, (נא-וו[illegible]מיעיסקא 6).

שכנים האבען זי געפונען ליגען, אין דער וואוינונג, אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד און מען אט ארויסגערופען טאגאטאוויע, וועלכע האט איר ערטיילט ערשטע הילף.

נאך ווינער ארט
ארטאפעדישער אנשטאלט

פראטעזען, גארסעטען, א ר-טאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאט-פוס-איינלאגען גאגען פיס-שמערצען אלס נאך גיפס-אבדרוק.
Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović
פיעטריקאווער 119, טעל. 231-81.

גוט מארגען!

דער כוח פון סטאטיסטיק!..

אקעגען דעם, וואס מ'זאגט: סטאטיסטיק, סטא-טיסטיק, לעבעדיגע ציפערען מוז מען גלויבען, בפרט נאך, א ראבינאט-סטאטיסטיק.

יעדע בראנזשע, יעדע אונטערנעהמונג מאכט צום נייעם יאהר א בילאנס, א סך-הכל — ציהט אונ-טער די אונטערשטע שורה. יעדער סוחר מאכט א סך-הכל פון די געשעפטען, פון לאנגער-בעשטאנד און דער ראבינאט מאכט אויך א סך-הכל — א „רע-מאנענט".

אט איז דער „רעמאנענט" פון ראבינאט:

אין יאהר 1931 זענען געווען 1610 חתונות, 65 גט'ן, 3700 געבורטען און כך וכך מתים.

אין יאהר 1932 — 1400 חתונות, 46 גט'ן, 2997 געבורטען און כך וכך מתים.

און היות, ווי יעדע אינסטיטוציע בויט איהר בודזשעט פאר'ן נייעם יאהר, לויט די ציפערען פון פערגאנגענעם יאהר, האט דער ראבינאט טאקע אויפגעשטעלט דעם נייעם בודזשעט, לויט די סטא-טיסטישע ציפערען פון פערגאנגענעם יאהר, ד. ה. אז דעם קומענדיגען יאהר, מוזען אין לאדז, צי איהר ווילט, צי איהר ווילט נישט. 1400 בחורים חתונה האבען, 46 פארפעלקער וועלען זיך מוזען גט'ן. און דער עיקר: מיר מוזען אנשטרענגען אלע אונזערע כוחות, נישט קוקען אויפ'ן קריזיס, און מיר מוזען צושטעלען 2997 קינדער—איהר מוזט בפקודה הראבינאט — איהר הערט!..

אב—נעק

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר
אוירען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)
טעל 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11–2
אין כעלמי פון 8–9 פריה.

ר. איזראעל

משפחות אין פלאמען

סענסאציאנעלער ראמאן

פון יודישען פאמיליען-לעבען

(64

— האט אייער מוטער, הייסט עס, אינגאנצען נישט געוואוסט אז איהר זענט פער־ליבט אין מארעק קריינין?

— ניין, זי האט גארנישט געוואוסט.

— איז אייער מוטער לאנג קראנק געווען פאר איהר טויט?

— אינגאנצען פיער וואכען.

— און איהר זענט איצט געבליבען איינע אליין.

— יא, גאנץ אליין, מיין מאמע האט אבער איבערגעלאזען א צוואה...

דער ריכטער איז אויפגעשפרונ[illegible] פון זיין ארט און האט שנעל געפרעגט:

— וואס פארא צוואה האט אייער מוטער איבער געלאזען?

מרים איז געווען איבערראשט פון דעם ווי אזוי דער ריכטער פיהרט זיך אויף ביי[illegible] איהר, בכלל איז איהר געווען אויפפאלענד דאס וואס דער ריכ־טער שטעלט איהר אזויפיל פראגען וואס זענען נוגע איהר פאמיליען־לעבען און נישט וואס וואל־טען געקענט נוצען ברענגען דער אויספארשונג. מרים האט געוואלט אין דער אנגעלעגענהייט עפעס פרעגען דעם ריכטער, ווען ס'האט זיך דערהערט דאס קלינגען פון טעלעפאן־אפאראט.

דער ריכטער [illegible] גענומען דאס טעלעפאן־טרייבעל [illegible]

— האלא, דא אויספארשונגס־ריכטער ביאַ־לאפאלסקי, ווער רעדט?

— דאס רעדט אייערס א פריינד, האט ער דער הערט אין טעלעפאן א סימפאטישע פרויען־שטימע. וועלכע איז איהם געווען זעהר בעקאנט.

— איך דערקען נישט, ווער סרעדט, האט דער ריכטער געזאגט אין טעלעפאן.

— דאס איז נישט בעט פון אייער זייט, איך בין געווען זיכער, אז איהר וועט מיך גלייך דער־קענען. איך האב געהאט א גרונד אזוי צו טראכ־טען.

דעם ריכטער איז שווער דאס טרייבעל נישט ארויסגעפאלען פון האנד, איצט האט ער דערקענט די שטימע, דאס דאזיגע בעקאנטע שטימעלע, וואס האט זיך איהם אזוי איינגעקריצט אין זכרון, דאס איז דאך די בארנין, די בארנין גוטא. דעם ריכ־טער איז געווארען זעהר נישט אנגענעהם זיך אדורכ צורעדען מיט דער בארנין אין דער אנוועזענהייט פון מרימען.

— איין מינוט, מאדאם בארנין, איין מינוט און איך דין אייך שוין. ער האט געבעטען מרימען ארויסצוגעהען אין ווארטע־זאל ווייל ער האט דא צו פיהרען א דרינגענדען דינסטליכען געשפרעך, און זי זאל דארט ווארטען ביז ער וועט זי צוריק אַ־ריינרופען. ווען מרים איז ארויס האט ביאלאפאלסקי צוריקגענומען דאס טרייבעל אין האנד און געזאגט:

— גוט מארגען, מאדאם בארנין, וואו זענט איהר פערשוואונדען, געווארען, איך האב זיך זעהר געוואונדערט וואס איהר זענט אזוי אומגעריכט פער־פאלען געווארען.

— איהר וועט זיך נאך מעהר ווי איינמאל וואונדערען וועגען מיינע עקסצענטרישע איינפאלען איבעריגענס, האב איך אייך דערפאר געווארנט.

— דער טייוועל איז נישט אזוי שלעכט ווי מען מאהלט איהם, האט דער ייִדעטער אין א חויך געזאגט.

— און אפשר נאך שווארצער האט ביאלא־פאלסקי געהערט אין טעלעפאן.

— מיט וואס קען איך אייך דינען, מאדאם, ווען וועלען מיר זיך זעהען?

— נישט אזוי ענערגיש, הער אויספארשונגס־ריכטער צו בעזונדערס וויכטיגע ענינים, האט די בא־רָאנין איראניש געזאגט, זייט א דזשענטלמען און שטעלט נישט אזעלכע פראגען. צוערשט וויל איך מיט אייך וועגען גאר עפעס אנדערש רעדען.

— ביטע, איך הער אייך.

— אבער איך שטעל אייך א בעדינג, אז איהר זאלט זיך נישט פרובען ארויסצודרעהען פון צו ענטפערן ווייל איך וויל אייך איבערצייגען, אז דאס וואס איך האב אייך ביי אונזער ערשטער בעגעגעניש גע־זאגט, דאס איך ווייס מעהר ווי איהר מיינט, זענען נישט געווען קיין פוסטע ווערטער, אלזא הער ריכ־טער, פאר אייך אין קאבינעט איז איצט שעהאן א פריילין מיט'ן נאמען מרים ווייספעלד.

— צום טייוועל האט דער ריכטער געקריצט מיט די ציין, וואס טוט זיך דא, דאס רעדט נישט די בארָאנין גוטאר.

— אבער יא, הער ריכטער, דאס רעד איך די בארָאנין גוטא, וואס איז מיט איך אין איין קופע געפאהרען פון פאריז ביז ווארשא.

— אבער פון וואנען ווייסט איהר, אז ביי מיר אין איצט פערהאן דאס פריילין מרים ווייספעלד, פון וואנען קענט איהר בכלל דאס דאזיגע פריילין אין ווארשא, ווי קומט איהר זיך צו מישען אין די דאזיגע ענינים.

— דאס איז שוין מיין זאך, איך וויל, אז איהר זאלט בעהאנדלען דאס פריילין ווייספעלד אזוי ווי ס'קומט איהר, איהר אליין דארפט זיין פעראינטערע־סירט איהר צו העלפען.

— פארוואס דארף איך דאס זיין פעראינטע־רעסירט האט דער ריכטער געפרעגט מיט א געוויסען שרעק.

— דאס וועל איך אייך אויפקלערען, ווען מיר וועלען האבען די געלעגענהייט זיך פער[illegible]ליך אַ־דורכצושמועסען, איך ווייס אויך אין וואס פארא אנגעלעגענהייט דאס פריילין מרים ווייספעלד איז געקומען געווארען צו אייך.

— דאס איז מערקווירדיג, מערקווירדיג...

— איך ערקלער אייך דעריבער, הער ריכטער, האט זיך געהערט אין טעלעפאן, אז דער דאזיגער סטודענטעל, וועלכען איהר האלט פאר'ן מערדער פון באסטיא מאשקאוויטש איז גאט די נשמה שולדיג זעהט וואס גיכער איהם צו בעפרייען, ווייל איהר בעהמט א זינד אויף אייער נשמה.

— דאס אלץ איז אזוי מערקווירדיג, אזוי מערק ווירדיג... האט געהאלטען אין איין איבערחזרן דער ריכטער, מעהר האט ער נישט געפינען קיין פאַר־סיגע ווערטער צו רעדען אין דעם אויגענבליק.

— און אויב איהר וועט זיך גוט אויפפיהרען, הער ביאלאפאלסקי, וועל איך אייך העלפען צו גע־פינען דעם אמת'ן מערדער און איהר מעגט זיכער זיין, אז ווען איך זאג וועט דאס אויך מקויים ווערען.

— אבער דאס אלץ קען מען דאך נישט ער־לעדיגען דורכ'ן טעלעפאן, האט דער ריכטער גע־ענטפערט, איך מוז דאך זיך מיט אייך זעהען.

— נאך נישט איצט, ס'וועט קומען א צייט און איך וועל זיך אליין צו אייך מעלדען, האט די בא־ראנין געלאכט אין טעלעפאן.

(פארטזעצונג קומט).

קהלה-בּודזשעט פאַר'ן יאָהר 1933

צי איז דער בּודזשעט „אָנ'עהרליכער". — רעאַליזירטע הכנסות און איבּערגרופּירטע הוצאות. אויף וואָס האָט מען געקאַרגט? פער-שידענע אַנשולדיגונגען אויף דער טעטיגקייט

— 3. —

ס'איז נישט מגזם ווי אַ שעהנע פראַזע ווע-לען וויל זאָגן, אַז הגם אין דער סאָציאַלען הילפס-קאָמיסיע זענען די אויסגאַבען פערקלענערט געוואָרען, איז דאָך די הילף גופא געווען די זעלבע, ווייל ס'איז נישט פערקלענערט געוואָרען די צאָהל יתומים, וואָס ווערען אויסגעהאַלטען דורך דער קהלה, ס'איז נישט פערקלענערט גע-וואָרען די צאָהל קראַנקע אין משוגעים-הויז, נאָר די רעדוקציע איז געקומען צוליב'ן בּיליגער ווע-רען פון די אויסגאַבען.

אַזוי טאָר דער ענין נישט בּעטראַכט ווערען.

אין בּיודזשעט פאַר'ן יאָהר 1932 זענען נישט פרעלימינירט געוואָרען אויסצוהאַלטען 75 יתומים. 24 קינדער אין „זשלאַבעק", 59 קראַנקע אין משוגעים-הויז, אָדער 89 חדשים אויסצוהאַלטען קראַנקע אין מרפא, נאָר ס'זענען פרעלימינירט געוואָרען קאָנקרעטע סומען, ציפערען, וועלכע האָבען געדאַרפט אויסגעגעבען ווערען און ווען דאָס אויסהאַלטען איז קלענער געוואָרען האָט מען געדאַרפט פערגרעסערען די צאָהל וואָס האָט געזוכט הילף בּיי דער קהלה, ווייל מ'דאַרף דאָך וויסען, אַז אין אַ צייט פון אַזאַ שווערען עקאָנאָמישען קרי-זיס, פון אַזעלכע שרעקליכע צייטען ווערט די צאָהל וואָס זוכט הילף גרעסער און גרעסער, ס'ווערט דעריבּער געפעהרליך די טענדענץ צו פערהאַלטען די צאָהל פון די וואָס גניסען פון דער קהלה-אונטערשטיצונג און פערקלענערען די סומע וואָס ווערט אויף זיי אויסגעגעבען. ס'איז אַלזאָ געבּליבּען פון בּיודזשעט פון 1932 אַ גרע-סערע סומע פון דער סאָציאַלער הילפס-אָפּטיילונג, וועלכע איז אויסגעגעבען געוואָרען אַנדערשוואו און דאָס האָט בּשום אופן נישט געטאָרט געשעהען.

די לאָדזשער יודישער קהלה איז אַ דאַנק איהר פערגאַנגענהייט אָרים אין אייגענע אינסטי-טוציעס, ווען ס'וואָלט אפילו געווען פיל געלד, וואָלט מען עס נישט געהאַט וואו אויסצוגעבען און מען וואָלט געדאַרפט שאַפען נייע אינסטי-טוציעס, דאָס „איינגעשפּאַרטע" געלד פון דער סאָציאַלער הילף איז אַלזאָ נישט אויסגעגעבען געוואָרען אויף קיין קולטור-אינסטיטוציע אָדער אַנדערע קהלה'שע שאַפונגען, נאָר ווי די מעהר-היים פון דער אגודה רופט דאָס אָן אויף רעלי-גיעזע בּעדערפנישען, נאָר אויך דאָ איז דאָס נישט אויסגעגעבען געוואָרען אויף קיין קאָנקרעטע זאַכען.

דער פרעזעס פון דער קהלה-פערוואַלטונג האָט אויף דעם פאָרוואורף וואָס איז איהם גע-מאַכט געוואָרען וועגען דעם ענין ערקלעהרט: „ווי אַזוי-זשע האָבען מיר געקענט אַנדערש טון, אין דער סאָציאַלער הילף האָבען מיר נישט צו טון מיט קיין לעבּעדיגע, קאָנקרעטע פּערזאָנען, און דעריבּער האָבען דאָרט די אויסגאַבען געקענט רעדוצירט ווערען, אָבּער אין אַנדערע אָפּטיילונ-גען האָבען מיר פאַר זיך לעבּעדיגע מענשען, וואָס מען מוז זיי אויסצאָהלען!

דאָס איז ריכטיג בּנוגע דער אַדמיניסטראַציע, וועלכע איז טעטיג און מוז אויספיהרען די גאַנצע אַרבּייט פון דער קהלה, אָבּער דאָס קען בּשום אופן נישט זיין ריכטיג ווען מיר זענען געווען עדות, ווי אַזוי זענען

פערגרעסערט געוואָרען די הוצאות פאַר נישט-סטאַטוטע רבנים

און דאָס נישט דערפאַר ווייל ס'איז געווען אַזאַ דרינגענדע נויטווענדיגקייט אין זיי, נאָר דערפאַר, ווייל דאָס האָט גענוצט צו דער פּאָלי-טיק פון דער „אגודה", מיר געדענקען דאָך גאַנץ גוט ווי ס'זענען געפיהרט געוואָרען אונטערהאַנ-דלונגען צווישען דער „אגודה" און די אונפּאַר-טייאיש-רעליגיעזע (אַלעקסאַנדערער חסידים) וועגען אַ שלום און דער פּרייז פון שלום האָט געזאָלט זיין אַן אַנגאַזשמענט פון 2 רבנים פון צווישען די אַלעקסאַנדערער קאַנדידאַטען. דערנאָך איז אָבּער אין דעם שלום אַדורכגעלאָפען אַ שוואַרצע קאַץ און פון שלום איז גאָרנישט געוואָרען, דעמאָלט איז שוין נישט געווען קיין נויטווענדיגקייט אין די רבנים און מיט פערשידענע געזעצליכע מאַ-מיוועס האָט מען די רבנים נישט אויסגעצאָהלט זייער פּענסיע, אין אַ צייט אַרום איז דער שלום אָבּער דאָך צושטאַנד געקומען און די זעלבּע רבנים האָבען גלייך אָנגעהויבען צו נעהמען פּענסיע. דאָס איז אַ גוט'ער בּיישפּיל, אַז מיר האָבען נישט צו טון מיט בּרענענדע רעליגיעזע בּעדערפנישען, נאָר ריינער פּאָליטיק, וואָס טאָר בּשום אופן נישט געהען אויפ'ן חשבון פון קראַנ-קע, יתומים און עקסמיסירטע.

אויך דער מאָטיוו, אַז פאַר דער מלחמה זענען אין לאָדז געווען 13 רבנים און צוליב דעם וואָס די צאָהל פון דער בּעפעלקערונג האָט זיך זייט דעמאָלס פערגרעסערט דאַרף אויך די צאָהל רבנים זיין גרעסער, האַלט נישט אויס די מינדע-סטע קריטיק, ווייל אין אַזעלכע שרעקליכע צייטען טאָרען נישט געשאַפען ווערען קיין שום סינעקורען נאָר מ'דאַרף זיך בּאַגרעניצען אין די אויסגאַבען און די זאַכען וואָס בּרענגען נישט קיין קאָנקרעטען שאָדען דער יודישער בּעפעלקערונג, ווייל

ווער ס'וויל פרעגען אַ שאלה קען און דאַרף געהען אַ ביסעל ווייטער אויך

דאָגעגען רעדוצירען כאָטש מיט אַ גראָשען די סאָציאַלע הילף בּרענגט טאַקע שאָדען אַ לעבּע-דיגע און קאָנקרעטע פּערזאָן.

אַ גאָר בּעזונדער ענין איז די געשיכטע מיט דעם קהל'שען פּלאַץ אויף זאַכאָדניאַ 58, וואו ס'געפינט זיך די מקוה. זיצט דאָרט אַ יוד וואָס הייסט, אַז ער האָט דאָרט געפּאַכטעט די מקוה. די קהלה האָט פון דעם דאָזיגען פּלאַץ, וועלכער גיט דאָך, ווי מען זאָגט, גרויסע ריוחים, קיין איין גראָשען נישט און אין יאָהר 1932 האָט די קהלה בּעצאָהלט בּלויז שטייער, פאַר דעם פּלאַץ איבּער 2900 זלאָטיס. ווער בּעקומט דאָס די דאָזיגע שי-נע נדבה פון דער קהלה? פאַרוואָס מאַכט מען נישט קיין סוף צו דער דאָזיגער געשיכטע? נישט איינ-מאָל איז דער ענין שוין געווען אויף דער טאָג-אָרדנונג פון די זיצונגען פון דער קהלה-פערוואַל-טונג און עפּיס געהיימע כּוחות האַלטען אָפּ פון דער ענדגילטיגער ערלעדיגונג פון אַזאַ הימעל-שרייענדען ענין.

בּיים אויספיהרען דעם בּיודזשעט אויפ'ן יאָהר 1932 וואַרפט זיך אויך אין די אויגען די גרויסע סומע וואָס די קהלה לעגט צו צו דער שוהל און בּית המדרש, בּעת די הכנסות בּעטרעפען 13104 זלאָטיס מיט גראָשענס האָט די קהלה אויף דעם צוועק אויסגעגעבען 22257 זלאָטיס, ווען מען נעמט דאָך אין בּעטראַכט די סומע פון נישט-פּאַראויסגעזעהענע אויסגאַבען אויף אַ סומע פון איבּער 6000 זלאָטעס און אויך אויף דער געוועל-דיגער סומע וואָס קאָסט דער ראַבּינאַט, קומען מיר צו דער איבּערצייגונג, אַז דאָס וואָס מיר האָבען געזאָגט בּאַלד אין אָנהויב, דאָס הייסט, אַז אַלץ אַ חוץ רעליגיעזע בּעדערפנישען, איז גאָר געווען אַ נעבּען-זאַך, בּעשטעטיגט זיך פולשטענדיג.

אַ בּעזונדער קאַפּיטעל איז די פראַגע פון די סובּסידיעס.

(ווייטערדיגער אַרטיקל קומט)

י. ד.

בּריף אין רעדאַקציע

חשוב'ע רעדאַקציע!

קודם כּל וויל איך מיט צופרידענהייט פעסט-שטעלען, אַז נאָך כּלערליי טענדענציעזע און בּייז-ווילליגע בּעהאַנדלונגען איז דאָס אָבּיעקטיווע שטוד-יום פונ'ם קהלה-בּודזשעט אין אייער חשובער צייטונג אַנ'ענין, וואָס איז ווערט צו בּעגריסען.

קיינער איז אָבּער נישט אָפּגעהיט פון טעותים און אויך דער מחבר פון די אַרטיקלען. שוין בּיים אָנפאַנג האָט ער, ליידער, פערזעהען אַ וויכטיגע פּאָזיציע, צוליב וואָס ער האָט זיך אויסגעאַרבּייט אין ממילא אויך געטיילט מיט אַ פאַלשער מיינונג וועגען דעם אופן פון רעאַליזירען דעם קהלה-בּודזשעט.

היות דער דאָזיגער פערזעהען איז צו פיל צו בּרענגען אויך צו ווייטערדיגע טעותים, בּעט איך די חשוב'ע רעדאַקציע שוין מתחילת אָנ'צורט פאַר פאָלגענדער ערקלערונג:

עס איז טאַקי ריכטיג, אַז די קהלה-פערוואַל-טונג האָט רעאַליזירט די הכנסות פערך אין דער-זעלבּער מאָס, ווי זיי זענען בּעשטימט געוואָרען צום אויספיהרען. איך האָבּ אָנב, דאָס אונטערגע-שטראָכען אַלס אַ פערדינסט פון דער היינטיגער קהלה-אָנפיהרונג. בּיי דעם מחבר איז דעריבּער ענטשטאַנען, אין פלוג גענומען, אַ ריכטיגע שאלה: אויבּ יאָ אַזוי. איז טאַקי איינגענומען געוואָרען דער גאַנצער וויטיגער געלד-סכום, הלמאי איז נישט רעאַליזירט געוואָרען אין דער פולער מאָס דאָס אויספיהרען די פּאָזיציעס פון סאָציאַלע הילף?

אין דער אמת'ן זעהט די זאַך אויס גאָר פּשוט. עס איז גענוג איבּערצובּלעטערן עטליכע עמודים פונם בּודזשעט כּדי זיך איבּערצוצייגען אַז דער נישט דערפאָרענער סכום פון סאָציאַלע הילף איז—מחמת אומשטענדען, וואָס זענען גע-שאַפען דורך די אַמאָליגע קהלה-פערוואַלטונגען— פערווענדעט געוואָרען אויף סובּסידיע-חובות.

ווי בּעוואוסט, האָט די קהלה-פערוואַלטונג אַריינגעשטעלט אויף סובּסידיעס בּלויז דעקלאַראַ-טיווע סומעס צו 5 ז. ד. ה. בּס"ה 285 גילדען אין דער צייט, ווען אויסגעצאָהלט האָט מען אַנ'ערך 100 000 גילדען.

קוים גלייכט זיך די הכנסה מעהר-אָדער ווע-ניגער אויס מיט דער הוצאה, און קיין מכשפים זענען מיר נישט, איז קלאָר, אַז די דאָזיגע ריזען-סומע איז געדעקט געוואָרען פון די איינקאַסירטע געלדער פאַר די פריהערדיגע עטאַט-יאָהרען.

עס איז דאָך פערשטענדליך, אַז מיר האָבען די גאַנצע דהכנסה פערן 1932 יאָהר נישט איינ-גענומען נאָר זי וועט ערשט רעאַליזירט ווערען, ווי דער שטייגער, אין משך פונם היינטיגען יאָהר, אַנדערש וואָלט דאָך די יודישע קהלה געהאַט אַנ'-עודף אין דער הכנסה און דערמיט פערפולט די בּלויזען פון דער סאָציאַלער הילף.

שוין, למשל. פאַרן לעצטען חודש פון דעם פערגאַנגענעם יאָהר (וועגען וואָס דער מחבר האָט, פערשטעהט זיך, נישט געקענט וויסען, ווייל ער אָפּערירט בּלויז מיט ציפערן פאַר 11 חדשים), האָט די הוצאה אויף סאָציאַלע הילף זיך בּעדייטענד פערגרעסערט, מחמת עס זענען איינגעפלאָסען ווייטערדיגע הכנסות פאַרן 1932 יאָהר.

די האַנדלונג פון דער קהלה פערוואַלטונג בּנוגע סובּסידיעס ווילען מיר נישט בּעטראַכטען פאַר אַ זאַך לפנים משורת הדין, אָבּער קיין קהלה איז דאָך עס אוואַי נישט, בּפרט ווען מען קוקט דערויף, ווי אויף אַ טעטיגקייטס-געביט, וואָס איז בּעצם אַ בּעשטאַנד-טייל פון דער סאָציאַלער הילף.

אויבּ טענות, האָט מען בּעדאַרפט זיי אָנ-ווענדען צו די חטאים פון די אַמאָליגע קהלה-פערוואַלטונגען, וועלכע מען האָט איינמאָהל פאַר אַלעמאָל געמוזט בּעזייטיגען.

אויך אויפן היינטיגען יאָהר בּלייבּט אונז נאָך אַ טייל פון דער דאָזיגער ירושה צו ליק-ווידירען.

וועגען אַלע אַנדערע בּעטראַכטונגען אַרום דעם קהלה-בּודזשעט וועל איך לע"ע, ד. ה. בּיז דעם פערענדיגען די סעריע אַרטיקלען זיך נישט אַרויסזאָגען.

איך האָבּ בּלויז געוואָלט קלאָר מאַכען פאַרן ניכטערנעם און אונפּאַרטייאישען לעזער דעם אמת'ען מצב הענינים וועגען אַ פּרט, וואָס שטאַמט פון אַ פּשוט'ען מענשליכען טעות.

בּכלל, בּין איך אויך זאַכליכער בּעהאַנדלונג אַלעמאָל גרייט צו געבּען ערקלערונגען, ווייל נאָר אויף אַזאַ יסוד קענען געבּויט ווערען נאָרמאַלע פערהעלטניסען צווישען דער יודישער בּעפעלקע-רונג און איהר געוועהלטער קהלה-רעפּרעזענטאַנ-

מיט ד"א (—) י. ל. מינצבּערג

* * *

בּעמערקונג פון רעדאַקציע

מיר געבּען גערן די אויפקלעהרונג פון פרע-זעס מינצבּערג, הגם מיר האַלטען, אַז בּיז מיר וועלען פערענדיגען אונזערע אַרטיקלען וועגען קהלה-בּודזשעט זענען אויפקלערונגען פריהצייטיג.

צו דער פראַגע וואָס איז בּעריהרט געוואָרען דורך פרעזעס וועלען מיר זיך נאָך אומקעהרען.

די רעדאַקציע

די טאַקטיק פון די פ"י-פּרנסים אין די קהלות

אויף דער טעמע קומט פאַר היינט, מאָנטאָג, אַ גרויסער מיטאָג אין זאַל „נאָוואַ אַנגעלסקאַ" פּאַלודניאָווא 10. עס וועלען אויפטרעטען אַ רייה רעדנער.

פון טעאַטער „סקאַלא"

היינט 9 אָוונד ווערט געשפּילט צום 5 מאָל די סענסאַציאָנעלע פּיעסע אין 3 אַקטען „באַנדיט-דזשענטעלמען".

בּיי די רעוויזיאָניסטען

אין צוזאַמענהאַנג מיטן פּסק-דין פון בּערלי-נער קאָנגרעס-געריכט געגען די רעוויזיאָניסטען, ווערט דורכן לאָדזשער רעוויזיאָניסטען-פערבּאַנד אָר-גאַניזירט אַ פּראָטעסט-אַקציע געגען פּסק-דין.

לייב-פערשטאָפּונג
אַבּנאָרם אַלע דערזעצונגס פּוילינג פון זוראָט, פערמעהרטע וויערגעהאַלט פון מאָגען זאַפט פערגעהען בּיים געברויך פון נאַטירליכען בּיטערוואַסער
Franciszka Józefa
צו בּעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד-אַפּטעקשנער.

„דועל צווישען מאַן און פרוי"

מאָרגענדיגע גרויסע דיסקוסיע-אָוונד איבּערן פאַמיליע-לעבּען אין פילהאַרמאָניע

עס בּעטייליגען זיך די בּערימטע שריפטשטעלער יואל מאַסטבּוים, אַהרן צייטלין, מלך ראַוויטש און רעד. שאול וואַגמאַן

שוין מאָרגען דינסטאָג קומט פאָר אין פיל-האַרמאָניע די גרויסע דיסקוסיע איבּער'ן פאַמיליען-לעבּען א. ב. „דועל צווישען מאַן און פרוי".

די דיסקוסיע איבּער דער פאַמיליען-פראַגע, ווערט, ווי מען זעהט, אַוועקגעשטעלט אויף אַ העכערסטען באָדען. דער ענין פאַמיליע, איז בּכלל אַן אַלגעמיינע פּראָבּלעם-פראַגע און עס הערשען פערשידענע אַנשויאונגען איבּער דער דאָזיגער פראַגע.

דער פאַקט, וואָס צו דער דיסקוסיע זענען צו-געצויגען געוואָרען אַזעלכע שריפטשטעלער און דיכטער ווי יואל מאַסטבּוים, מלך ראַוויטש, אַהרן צייטלין און רעד. שאול וואַגמאַן, בּעווייזט מיט וועלכער ערנסטער פערפאַנטוואָרטליכקייט די אָרגאַ-ניזאַטאָרען פון דער דיסקוסיע האָבען זיך בּעצויגען צו זייער אויפגאַבּע.

אויך די טעזען רופען אַרויס גרויס אויפזעהן, ווייל זייער רייכען אינהאַלט, אַט זענען די טעזען: 1) דער ריטער, דער הערשער און דער דאָן-זשואַן; 2) די „פרייע ליבּע" פון דער פריבּצעסין אַנטקעגען ליבּע פון דער איינפאַכער פרוי; 3) ווי זעהט אויס די פאַמיליע היינט און ווי אַזוי זאָל זי אויסזעהן; 4) וואָס זאָגט דער דאָקטאָר צו די היינטיגע פערהעלטנישען צווי-שען מאַן און פרוי; אויף דער גרעניץ פון געש-לעכטס-פּראָבּלעם און סאָציאַלען פּראָבּלעם. — די בּעוועגונג פאַר געשלעכטס-רעפאָרם אין אייראָפּע און אַמעריקאַ. — פרוי, געזעלשאַפט און קומענדי-גען וועלט-קריג. — פרויען-פראַגע, יודען-פראַגע, אַרבּייטער-פראַגע. — פאַר און געגען די מאָדערנע טענדענצען פון פאַמיליען-לעבּען. — די אייבּיגע צוויי און זייער בּענקשאַפט צום דריטען. — די סער-קונדאַנטען פון דעם דועל און די דועלאַנטען; 5) עמאַנסיפּאַציע; 6) צי איז מעגליך אַ אמת'ע פערשטענדיגונג צווישען מאַן און פרוי? שלוס-וואָרט.

אינטערעסאַנט איז אויך וואָס אין דער דיס-קוסיע וועט זיך אויך קאָנען בּעטייליגען יעדער איינער פון עולם.

דער דאָזיגער דיסקוסיע-אָוונד ווערט אין אַלע קרייזען דערוואַרט מיט גרויס שפּאַנונג.

בּאַנקראָט פון פאַבּריק-מייסטער-פערבּאַנד

קינאָ „פשעדוויאָשניע" וועט דאַרפען יאָהרענלאַנג אָפּאַרבּייטען די חובות

(2) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די קרעדיטאָרען פונ'ם פאַבּריק-מייסטער-פער-בּאַנד (זשעראָמסקיעגאָ 76 [74]), בּכדי צו בּעראַטען זיך וועגען דעם אַוועקשטעלען פון קלאַגען דעם פערבּאַנד אַלס בּאַנקראָט.

די פערזאַמעלטע האָבען טאַקע אין רעזולטאַט פון די בּעראַטונגען בּעשלאָסען דעם בּאַנקראָט צו דערקלערען, און איבּערנעהמענדיג דאָס גאַנצע פער-מעגען פון פערבּאַנד, צו פיהרען ווייטער דעם קינאָ-טעאַטער „פשעדוויאָשניע", וואָס איז אַריינגערעכט אין דער בּאַנקראָט-מאַסע.

אין דער ערשטער רייה וועלען דערלעדיגט ווערען (אין די גאַנצע 100 פּראָצענט) פון דער פי-נאַנץ-קאַמער, פון מאַגיסטראַט, פון אַ בּייטסלאָזען-פאָנד, קראַנקען-קאַסע, „לאַפּפּ", און פוילישען „ראָ-טען קרייץ".

דערנאָך וועלען פּראָצענטועל דערלעדיגט ווע-רען איבּעריגע חובות.

דעם 22. יאַנואַר ה. י. 10 אינדערפריה וועט אין דעמזעלבּען לאָקאַל פאָרקומען די ערשטע פער-זאַמלונג פון דעם קרעדיטאָרען-פערבּאַנד, און עס וועט אַרויסגעשיקט ווערען אַנ'ענטשפּרעכענדער בּריף צום האַנדעלס-געריכט.

„קאווקאזער נעכט“

ציגיינער-ראמאנסען און רוסישע לידער
אויסערן פראגראם: א קאמעדיע.

Nestor Ariani און Natalja Lisenko

היינט
גרויסע שלאגער-פרעמיערע
א. נ.
מעכטיגע דראמע פון רוסישען לעבען. אין די הויפט-ראלען

LIRA

אלעקסאנדראווסקא 37
דירעקציע: הערשענבערג

רעמשניצע

זגערזשער 17
נעהמט אן קראנקע אין אלע ספעציאליטעטען
פון 9 פריה ביז 7 א זייגער אווענד.
וויזיט 3 זל.

Dr. med. **L. Berman**

צעגעלניאנא 15 טעל. 149-07.
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוועכע בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.
נעהמט אן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אווענד.
זונטאג פון 9–1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע
האט זיך איבערגעצויגען אויף
טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4–8 אווענד
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

לאנג-יעהריגער
געריכטס-סעקרעטאר
שרייבט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס
ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים
ווי אויך אין שרייבען ביטעס פאר איינציגע שפייזערס (אפיעקאנסטווע). שנעלער אויס-קויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע-קארטען אויפ'ן יאהר 1933
ב. מאן פעטריקאווער 10

קליינע אנאנסען

1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען

איבערצוגעבען פון זאפארט 2 צימער און א קיך מיט אלע בעקוועמליכקייטען. צו ערפאהרען אין „באר אפאטאווסקי“ פאלודניאווא 4. 90

2 אנשטענדיגע יונגעלייט קענען בעקומען לאזשי ביי אן אינטעליגענטער פאמיליע אויף מאנאטליק. צו ערפאהרען פאמארסקא 14, פראנט, 2-טער שטאק, וו. 4/5. 5813

פערשידענעס

בוכהאלטעריע, פיהרען הענדעלס-ביכער, לערנט אויס פולשטענדיג פאר 30 זל. מאשין-שרייבען לערנט אויס גרינדליך פאר 10 זל. ביורא „קאדעקספאל“ צעגעלניאנא 25. 5660

געזוכט ארבייט

א קוואליפיצירטע שניידערין זוכט א פאסטען פאר א קליינעם געהאלט. די אדרעס צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס ווי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל נגעגנע הייל בעגראנישען אויסגעצייכענט גוט דורך הרויסע פראפעסארען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דמטשען פראפעסאר דאקטאר בראכירעווינר בעזוייטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייטנגנען מיט הייל-גארסעטען און פאר רעפען פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פיס. ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גוטענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד

ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בעראנטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער הארציגסטען דאנק דעם ה' ד"ר. י. ראפאפארט, ספעציאליסט פון דער הייל-ארטאפעדיע, אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פאר זיין אפפערווילליגע ארבייט ביי אונזער 17-יעהריגע טאכטער. א דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט האט זיך טאכטער פערלאזט דאס בעט און האט צוריקבעקומען קראפט און דער פאראליזש איז אינגאנצען פערשוואונדען. די עלטערן
Ignacy i Marja Bartoszewscy
Łódź, ul. Napiórkowskiego 172.

קלעפסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען
נעהמט אן די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט“
די קלעפסידרעס ווערען אויס משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

Dr. S. Kantor

ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען
וואוינט יעצט אויף
PIOTRKOWSKA 90, tel. 129-45.
נעהמט אן פון 8–2 נאכמיטאג און פון 4–9 אווענד
זונטאג און יום-טוב פון 8–2 נאכמ.

Dr. med **REICHER**

פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען
נעהמט אן פון 5 — 8 אווענד.
זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

Dr. med.
H. Różaner

הויט- און וועגערישע קראנקהייטען
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98
עמפפאנגט פון 8–10 און פון 5–8 אוו.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסמעטיק.
-- טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען
וויזיט 3 זל.

מאשינ-לעכער

ווערן אנגענומען אויסצוניייען ביי
ג. גארדמאן, שרודמיעסקא 8

אלע קויפען נאר
אין דער ערשטער יודישער ראהמען-פאבריק פון

ראהמען

י. צווייליך

נארוטאוויטשא 11 איז הויף
וואס עמפפעהלט צו פאבריקס-פרייזען
זעמטליכע איינראהמונגען און לייסטען
סטיל = אוואהל = ראהמען
ראהמען
ספעציעלע ראהמען צו גארדין-קאסטען
ווי אויך לייסטען צו טאפעטע

בילינסטער און פרעהליכסטער רעווי-טעאטער אין לאדז איז זאל פון קינא
„MIMOZA“
קילינסקיעגא 178
היינט און פאלגענדע טעג! ● גרויסע פרעמיערע!
„7 פעטע קיה“
אין 2 טיילען 20 בילדער.
אויפטריטען פון אינלענדישע און אויסלענדישע ארטיסטען
אין פראגראם: אטראקציע-נומערן, טענץ, מאנאלאגן, סקעטשן, דועטן, דיאלאגן, קופלעטן, רעציטאציעס, פינאלן ס'געמען אנטייל
Jerzy Welin, Wincenty Łoskot, Janina Madziarówna, Katja Zielinski, Irena Wilska, Zofja Płoszewska, Helena Żmichorowska, Duet Janaszków, Ernesto Abbisini
ווי אויך דער ערשטקלאסיגער באלעט פון 8 גירלס אונטער לייטונג פון באלעט-מייסטער Karczewski
אנהויב וואכענטאג אין יום-טוב 5, 7, 9.15 אין נאכמ. טעג 715, 915

חדר „תורה ודת“

פלאץ וואלנאשטשי 6 (ניי-שטאט)
נייע תלמידים ווערען אנגענומען אין אלע מחלקות
ווי אויך אין גן-ילדים (פרעבעל-שולע)

דארפט נישט אוועק קיין אויסגעברענטע לעמפלעך!

ווייל פאר יעדע אלטע זשארובקע בעקומט איהר צוריק א גאראנטירטע לעמפעל געגען צוצאהלונג
—א העלפט פון פרייז—
מ. זענדעל
פלאץ וואלנאשטשי 9
(פראגט-בצוועלב), רוג נאוואמיעסקא.
איך קויף אלטע זשארובקעס יעדען קוואנטום.

יעדער איינציגער
האט זיך איבערצייגט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז"וו צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן
שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med. **Haltrecht**

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5–9 אווענד. זונטאג פון 10–1 בייטאג.
פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזען

---

3 pokoje z kuchnią

przy ul. Cegielnianej, słoneczne z wygodami, elektrycznością, gazem i telefonem zaraz do oddania.
Wiadomość telefon. 224-49.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט—18 גר. טריי‌טאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " 60— " " 4 "
נאכ'ן טעקסט—12 " " " 18— " " 8 "
אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט
נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען אהיים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגן נישט צום איבערדרוקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טער מין פון די אנאנסן איז דער פערלאג נישט פעראנט-ווארטליך. די אדמיני. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman